

شعرلر تۈپلمى
قَلدِير غاچ

محمد عالم كوهكن

شعرلر تۇپلىمى

قلدىرغاچ

محمد عالم كوهكن

کتاب بېلگيلری

- کتاب آتی: قلديرغاچ
يازوچی: محمد عالم کوهکن
تقریظ: دوکتور سید محمد عالم لیبیب
مقوا طرحی: ژکفر حسینی
صحیفه لرترتیبی: ژکفر حسینی
نشر اېتووچی: برگ انتشاراتی
چاپ یېری: کابل
کتاب سانی: ۱۰۰۰
نشر نوبتی: بیرینچی
باسمه خانه: افغان مطبعه سی
چاپ ییلی: ۱۴۰۳/۲۰۲۴

فهرست

قناتیده آرزولرنی تشییدیگن «قلدیرغاچ» حقیده.....	أ
بدیعی ایجاد قیلش آسان اېمس.....	ي
بورونغی یارلر.....	۲
اولوغ انسان.....	۴
هئیت کېلدى.....	۶
کوز آلتینی.....	۸
آنه جان.....	۱۰
آنه قدری.....	۱۲
دوست - یار.....	۱۴
سېوگی نهالی.....	۱۶
ملتیم یورتی.....	۱۸
کۈنگلیم ییغله دی.....	۲۰
قرا کۈزلر.....	۲۲
بېچاره خلقیم.....	۲۴
زعفرانی یوز.....	۲۶
کورهش میدانی.....	۲۸
عشق عالمی.....	۳۰
کېچه لرده.....	۳۲
بوزوق کۈنگیل.....	۳۴
حزین کۈنگیل.....	۳۶

۳۸	قچانگچه
۴۰	اۋزبېك تىلى
۴۲	عارسيز عاشق
۴۴	محبت گلشنى
۴۸	هجران تاموغى
۵۱	اېركين دياريم السلام
۵۳	جان غمى
۵۵	اېزگو نيت
۵۸	فاريابيم
۶۲	غربت
۶۴	آزاده يورت
۶۷	وطن
۷۰	خلقت شاهكارى
۷۴	كۈنگىل غمنامەسى
۷۷	گل و بلبل
۸۰	بيليم تاجى
۸۳	بالەلىك دورىم
۸۶	زمان جبرى
۸۸	نى نواسى
۹۲	ساغىنچلار
۹۴	يمان يولمە
۹۶	وطن مهرى
۹۸	آنە تىلى قدرى
۱۰۰	كېكسە تارىخ
۱۰۳	آخر اولاغ
۱۰۵	تولپارگىنم
۱۰۷	آغىرغم
۱۱۰	اوخلەياتگن بخت

۱۱۳	بهارنى ساغىندىم.
۱۱۶	زمانه
۱۱۸	تبسم قوشى
۱۲۰	يىنگى اولاد
۱۲۲	يىغلمە گن كۈزلر
۱۲۴	اېسكى كائىنات
۱۲۶	بىر قۇدە گل
۱۲۸	الھام پرىلرى
۱۳۰	عقل جوھرى
۱۳۲	كولگو پرىلرى
۱۳۴	زمان كاروانى
۱۳۶	الوداع
۱۳۸	انسان غمى
۱۴۰	دنيا و آدملىر
۱۴۶	آنە تىلى ترنەسى
۱۴۸	حيات
۱۴۹	يشش
۱۴۹	التماس!
۱۵۰	مودرە گن طالعىم
۱۵۲	كوتىش
۱۵۴	انتظارلىك
۱۵۶	بالەلىگىم
۱۵۸	قلدىرغاچ
۱۶۱	بهار تانگى
۱۶۳	موھوم كېلەجك
۱۶۵	ھىچ و ھىچ

قناتیدہ آرزولرنی تشییدینگن «قلدیرغاچ» حقیدہ

قدرلی دؤستیم و آتداشیم محمد عالم کوھکن نینگ قۇلینگیزدہگی شعرلر تۇپلمی «قلدیرغاچ» دېب اتەلەدی. معلوم کہ، قلدیرغاچ بہار موسمی باشلنیشی بیلن سیرەشیب، اوچیب کېلیب، انسانلر یشەیدینگن اوپلردە اوپە قوریب، جۇجە آچیب، اولرنی اولغەیتیریب، اوچیریب کېتەدینگن چیرایلی چومچیق سیمان قوشدیر. بو قوشلر انسانلرنینگ دؤستی حسابلنەدی و آدمدن هییقمەیدی و شونینگ اوچون ہم آدملر تورەدینگن خانەلردە اوپە قورەدی و انسانلر ہم اولرگە خلەقیت بېریشمەیدی. انسانلرنینگ ایشانچیگە کۇرە، قلدیرغاچلر آب - هوانی ہم آلدیندن آیتیپ بېرە آلر اپکن. اگر اولر جودە بلند اوچسە، آسمان قویاشلی، آب و هوا قوریق کېلرمیش، اگر قوییراق اوچسە، کون یامغیرلی بۇلرمیش.

اوشبو چیرایلی قوشنینگ آدملرگه نسبتاً مهربان
دۇست بۇلگنى حقىده اۇزبېك خلقىنینگ بير اېرتگى
بار. اونده شوندهى دېييلهدى:

«خداوند ايلک بار دنيانى خلق اېتگنیده هر خیل حیوانلر
و آدملرنی یرەتیبیدی، اولرگه یېییدیگن طعاملریگچه
ایتیب بېرییدی. خدا اینگ کپین ایلاننى یرەتیبیدی،
اونگه:

– سېن اۇزینگ محنت قیلیب اۇز رزقینگنى اۇزینگ تاپ،
– دېدی. لېکن ایلان کۇنمبیدی:

– مېن، – دېدی ایلان، – محنت قیلমেى یېیمن، اۇزینگ
اېنگ یخشی گۇشتلرنی تاپیب بېرەسن، – دېدی. خدا
اونگه ایتیبیدی:

– بۇلمەسه سېن اۇزینگ باریب همه حیوان و آدملرنینگ
گۇشتیدن یېب کۇر و قیسیسینینگ گۇشتی سېنگه
یاقسە، مېنگە کېلیب ایتەسن.

ایلان باریب همه حیوانلرنینگ گۇشتیدن یېب کۇرییدی.
اونگە آدمنینگ گۇشتی جودە یاقیب قالیبیدی. آدم
گۇشتی شیرین اېکن – دە. او خدانینگ آلدیگە کېلەیاتیب،
آسمانده اوچیب کېلەیاتگن قلدیرغاچنى اوچرەتیب
قالیبیدی. قلدیرغاچ اونینگ نیمە قیلیب یورگنى و
قەپەرگە بارەیاتگننى سۇرەگندە، او، خدا بیلن قیلگن
معاملەسینی ایتیب بېرییدی. شونده قلدیرغاچ: – خوب،
ایتچی، نیمەنینگ گۇشتی همەنیکیدن شیرین اېکن؟

– ایلان اونگە: آدمنینگ گۇشتی همەدن شیرین اېکن،
دېدی. لېکن قلدیرغاچ اونگە شېهەلنگننى ایتیب،

اوندهى بۇلسە، تىلىنگنى چىقر، مېن ھم تاتىب
كۈرەيچى، دېدى. ايلان الدەنيب آغزىنى آچكندە،
قلدىرغاچ تىلىنى چۇقىب آليدى - دە، اوچىب
كېتىدى. ايلان تىلسىز بۇلىب قاليدى. او خدانىڭ
آلدىگە كېلىپ، آدم گۇشتى شىرىنلىگىنى آيتماقچى
بۇليدى، لېكن تىلى بۇلمەگنىدن غولديرەب آيتالمىدى.
خدا اېسە:

- بار قوربەلەرنى يېيەيەر، - دېدى. شوندىن بېرى ايلان
قوربە، بلىق كېى حيوانلارنى يېب تىرىكچىلىك قىلار
اېمىش.

قلدىرغاچنىڭ انسانلار حقىدە قىلگن بو يىخىلىگى
اوچون آتە-بابالارىمىز اونى اويلرىدە سقلار، اونىڭ
اويەچەلرىنى بوزمەگنلەر و اولرگە آزار ھم بېرمەگنلەر».
بولرنى يازركنمن، اساسى مقصددن بىراز چېكىنىلگنى
اوچون كېچىرىم سۇرەيمىن. اېندى مقصدگە كېلىسك،
اوشبو شعري تۇپلم اوچون بو نام، شو تۇپلمگە
كىرىتىلگن بىر اېركىن (توركيە ادبياتىدە: سربىست)
شعرىنىڭ عنوانىدن آلىنگن. اوندە شاعر، انە شو ججى
قوشلار بىلن وداعلشەدى، سىبى - اولر مملكتىمىزدە
اوروشلار، تۇقنشوولر دوام اېتىپ، شەر و قىشلاقلارنىڭ
آسمانىدە تورلى قوشلار، جملەدن قلدىرغاچلار اۋرنىگە
مىنگىلر اۋقلر و راكتلر اوچەياتگنىدن، گۈزل قوشلار، انە
شو انسانلارنىڭ دۇستى بۇلگن چىرايلى قلدىرغاچلار ھم
كېلمەى قۇيگنىدن افسوسلەندى.

محمد عالم کوهکن نى اپنگ آز ۳۰ ييلدن بويان يقيندن
 تنييمن و اونينگ شعرلری و ايجادي فعاليتی بيلن آشنا
 بؤلگنيمگه بلکه اوندن هم کؤپراق مدت بؤلگندير.
 کوهکن جنابلری اؤسميرليک و ياشليک ييللريدن بويان
 شعر و ادبياتگه قيزيقيب، اؤز آنه تيليده هم نظم و نثرده
 اثرلر ايجاد قىليب کېلماقده. بوندن آلدین ميلادي ۲۰۱۱-
 ييلده اونينگ بير شعري توپلمی «سېن اوچون
 يرهلديم» نامی بيلن چاپ اېتيليب، ادبسپورلر
 مطالعه سيگه تقديم اېتيلگن اېدى. شونينگدېک،
 اونينگ يازگن حکايه لريدن بير تۇپلم هم اؤتگن ييلى
 (۲۰۲۳) «قاره کؤز لريم» عنوانی آستیده نشر اېتيليب،
 اؤزبېک حکايه چيلیگی هوا دارلریگه ترقه تیلدی. بوندن
 تشقري محمد عالم کوهکن ادبيات شناسليک ساحه سيده
 هم اونملی فعاليتلر آليب بارگن، او ۱۹۹۵ - ييلى عالم و
 اديب دؤستی وطن داشيميز ايشانچ تۇره بيلن
 بيرگه ليکده «اؤزبېک ادبياتى فرهنگى» نى تيارلې فارياپ
 مطبعه سيده چاپدن چيقردى، او اېسه اوزبېک ادبياتى
 شيدالرى اوچون بو کونگه قدر مهم معلومات بېرووچى
 منبع بۇليپ کېلماقده. بوندن تشقري، حرمتلى کوهکن
 اؤزبېک ادبياتى تاريخى، ايريم ادبي و مدني
 شخصيتلرنى تنييتيش بۇيىچه اؤنلې تدقيقى مقاله لر
 يازيب، مملکت نينگ مرکزی و ولايتلرى مطبوعاتیده
 نشر اېتگن.

محمد عالم کوهکن شاعرليک، يازووچيلیک و ادبي
 تدقيقاتچى بۇليش بيلن بيرگه يېتوک گزېته چى، يعنى

ژورنالیست همدیر. او ژورنالیست صفتیده ییللردیر که، ایچکی و تشقی عاموی اخبار واسطه‌لریده اساساً اؤز آنه تیلی - اؤزبیک تیلیده فعالیت آلیب باره‌دی، بو بیلن افغانستان‌ده اؤزبیک گزیته‌چی‌لیگی رواج‌لنیشیگه کتّه حصه قۇشگنی تقدیرگه سزاوار.

«قلدی‌رغاچ» تۇپلمی حقیده سؤز یوریتماقچی بۇلسک، اوشبو مجموعه جناب کوهکن‌نینگ غزل، مخمس، مثنوی، تۇرتلیک، رباعی، قطعه، ینگى ابرکین (سربست) شعر کبی تورلی ژانرلرده یازیلگن شعرلرینی اؤز ایچیگه آله‌دی. کوهکن‌نینگ غزل، مخمس، مثنوی، قطعه و رباعی کبی قالب یاکه ژانرلرده یازیلگن شعرلری عروض تیزیمی‌نینگ تورلی اؤلچا‌ولریده؛ تۇرتلیک و ینگى ابرکین شعر کبی ژانرلرده یازیلگن شعرلری اېسه اساساً برماق تیزیمی یاکه هجایی (سیلابیک) وزنلرده یازیلگن. او هر ایکله تیزیمگه عاید وزنلرنی قۇللشده هم ماهرلیگینی کؤرسته‌دی.

کوهکن‌نینگ شعرلری مضمون جهتدن خیلمه-خیل. اونده لیریک (غنائی) موضوعلردن توتیب، صلح و تینچلیک، اوروشگه قرشیلیک، قوم و ایلاتلر دۇستلیگی، آتّه-آنه مهری، وطن سېوگیسی، خلق، اېل-اولوس سېوگیسی، وطن ساغینچی، غربت غمی، شاعرنینگ توغیلیب اؤسگن شهر و قیشلاغی نوستالژیسی برق اوریب یقال کؤزگه تشله‌نیب توره‌دی. بیر-ایکى مثال کېلتیریشگه اجازت بېرگه‌یسیز:

ملتیم یورتی - خراسانی گؤزل

اېسكى تاريخده تورانى گۈزل

هم سمرقند و بخارا، تاشكېنت
هري و اونده نمكدانى گۈزل

مهرينى قۇيگن اونگه بابر شاه
كابل، استالف و پروانى گۈزل...
بېمعنى اوروشلر طفيلى ويران بۇلگن وطن و آغير
احوالگه توشگن خلق نينگ وضعيتىنى كۇريب، او اۋزىنى
يىغيدن توتە آلمەيدى:
يورتم احوالين كۇريب كۇنگليم پريشان يىغلهدى
دۇستلردن آيرىلىپ غربتده حيران يىغلهدى

قېتە باسدى گل لهگن كۇركم دياريم قرغەلر
قاچدى بلبلر چمندن كۇنگلى ويران يىغلهدى

شاعر آزادليک كويچىسى، خلقى نينگ ايچكى و تشقى
ظالمير ظلميدن آزاد بۇلىپ ابركين يىششىنى آرزو
قيلهدى و بو يۇلده ياشلرنى كورهشگه چقىرهدى:
قۇزغال، اي آزاده خلقيم، همتينگدن اۋرگيله
ارسلان باتير يىگيتلر غيرتينگدن اۋرگيله

نگن ابرور قولليك-اسارت تورك اولوسىگه مدام
ياونى تيترهتگه غوروينگ جراتينگدن اۋرگيله

ظالم و قاتل قرا کوچلرنی قۇیمە اۆلكەدە
وقتینی تاپسنگ هجوم قیل فرصتینگدن اۆرگیله ی
کۆپ ییللردن بویان اۆزی هم غربتگە توشگن شاعر،
وطنندن آلیسده قیینچیلیک بیلن کون کبچیره یاتگن
وطنداشلرنینگ احوالیگه اچینیپ، اولرنینگ حال و
احوالینی سؤره ییدی:

بو غربتده نې دیر حالینگ وطنداش؟
وطندن بارمی احوالینگ وطنداش؟

وطننی یاد اېتیب شام و سحرلر
کېلیب کېتگندین آلدینگمی خبرلر؟

آمانمی اونده گی بختی قرالر؟
جفا تیغی بیلن کؤکسی یرالر؟
شونده ی قیلیب، او اۆزینینگ «قلدیرغاچ» دېب
ناملنگن شعري تۆپلمیده هم مملکتده حاکم
تینچسیزلیک، دوام اېتیب کېله یاتگن اوروش و
تۆقنشوولردن شکایت قیله دی. اوشبو تینچسیزلیکلر نه
فقط انسانلرنی، حتا قوشلرنی هم بو سرزمیندن باش
آلیب کېتیشگه مجبور قیلگنینی اورغوله ییدی:

الوداع قلدیرغاچ،
قلدیرغاچ،

آه، کېلینچک قوش –
قوشلرنینگ پری سی.

نېچە يىللار بۇلدى سېنى دايم كۈتەن،
يىم-يشىل بەھاردە،
بىزدن خفە بۇلدىنكىمى -
عەزىلەپ كېتىدىنكىمى
قەيتە كېلمەيدىنكىمى.

زەمىن يىشىل لىباسىنى كىيگەن پىتلىرى،
بەھار شېئاردەسى باشىم سىلەيدى،
قۇياش كۈن چىقىردىن تىغ اورگەن ئانلار،
نامەلۇم يېرلەردىن، ئالەم-ئالەمدىن،
بىزنى يۇقلۇپ اوچىپ كېلىدىنكىمى ھەر يىل،
جۈرە-جۈرە بۇلىپ،
باشىمىز اوزۇرە
چۈگۈردەشىپ اوچىپ قۇشۇق كۈيلىدىنكىمى
اۋز سەزىنىگە يەنە شۇخ تەرانەلىرىنكىمى،
قۇلاغمىدە تۈرگەن خۇش سەيرەشلىرىنكىمى!

تەمىمىز سەقىيەدە

يىغاچ بىلەردە

قۇرگەندىنكىمى اۋزىنىگە چىرايلىق اويە،

لايىلەر، پىخلەرنى تەشىپ تۈمەشلىرىنىگە...

عەزىز دۇستىم ھەرمەتلىق ھەمدا ھەمدا كۈھەن نىنىگ شەئەرلىرى

مەمۇنى، مەمۇنى، ژانىرى و بىدەيى خەسەتلىرى

ھەقىدە ايتىلەيدىگەن سۇز انچە كۆپ. بىراق، قەيسقە

يازبليشگه مؤجللنگن اوشبو تقريظسيماڻ ديياچه
آرقه لي اولرنيڭ همه سيني يازيب اؤلتيرسك، سؤزيميز
جوده اوزه ييب كبتيشي و كتابخوانلر خاطري نينڭ
ملالتيگه سبب بؤلشيدن خواطرلنيب، اوشبو مقدمه گه
يكون يسه يميز. رمزي قناتيده گؤزل آرزولرني، تېزده
اوشه ليشي کوتيله ياتگن آرزولرني تشييديگن اوشبو
«قلديرغاچ» ني هر بير ادب سبور و شعر شيدالري اوييگه
اوچيب باريب اويه قوريشيني ايستب قاله يميز.
محمد عالم كوهكن جنابلريگه اېسه ساغ-سلامتليك،
سعادت و بختيارليك آغوشيده اوزاق عمر، غربت دياريده
زبريكمه ي يشش، ايجادي و مدني فعاليتلريده ينه ده
اولكن موفقيتلر آرزو قيله من.

پوهنوال دكتور سيد محمد عالم لبيب
سكره منتو، كاليفرنيا، اميريكه قؤشمه ايالتلري
۲۰۲۴_ ييل اكتوبر ۲۲

«قلدییرغاچ» آتلی شعرى تۆپلیمىنى یخشی و یامان کونلریمده تاغدېک یانیمده تورگن، عایله ده بار و یۇغیمگه کۆنگن تورموش اۇرتاغیم نسیمه خان گه ساوغه قیله من.

بدیعی ایجاد قیلیش آسان اېمس

شعر اوچون همه گه قبول بۇله دیگن خاص بیر تعریف یۇق حلیگچه. شعرنى هر کیم اۇزیچه تعریف قیلگن. مېنینگ فکریمچه، شعر شاعرنینگ مبییه سیده اۇز اۇزیدن تاپیلگن الهامدن باشلنهدی، اوشبو الهام بیرینچی مصرع یا بیتنى ایجاد اېتیشگه شاعرگه تورتنکی بېره دی. کپین شاعر خیال سوروب شعرنینگ دوامینی یازیشگه اولگوره دی. باشقچه ایتگنده شعر، شاعر خیالی دهلیزلریده ایلنیب، تفکری اېله گیده اېله نیب قلمی رنگیگه یوغریلیب کاغذگه توشیریلهدی. شعر، سؤز اینجولرینینگ گؤزل بیر شاده سیدیر، هر بیر ژانرده بۇلمه سین، شعرنینگ وزنی و آهنگی بۇله دی، شعر بدیعی ادبیاتنینگ اۇزیگه خاص اهمیتگه اېگه بۇلگن مهم بیر قسمی سنه له دی. شرق نینگ اېسکی ادبیاتیده بدیعی ادبیات دېب شعر توشینیلگن، امیرالکلام علیشېر نوابی دن آلیب اوندن آلدینگی و کپینگی ایجادکارلر هم شعرده کتّه دیوانلر، خمسه لر یازیب قالدیرگنلر، فارس ادبیاتیده هم اوشبو عنعنه دوام اېتدیریلگن.

۱۹- عصر آخرلى ۲۰- عصر باشلىرىدا اۋزىپك ادبياتىدا
 بديعى نثر بىلن اثرلار ايجاد اېتىش جريانى باشلىنگن،
 اوشبو يىللاردا عبدالله قادري (۱۸۹۴ - ۱۹۳۸)، بىرىنچى
 رومانى «اۋتكىن كونلر» (۲۰- يىللار باشىدا يازىلىپ، ايلك
 بار ۱۹۲۲- يىلدا «انقلاب» ژورنالىدا چاپ اېتىلگن) و
 باشقا رومان، قصه و حكايه لىرىنى يازىپ قالدىرگن.
 شونىڭدىكى، چۇلپان، پىرىم قول قادروف و باشقا لار هم
 بديعى نثرىدا اثر يازىشقا كىرىشدىلار. او زاماندىن بۇگۈنگە
 قدر مىنگىلىپ ادبىي نثرى اثرلار اۋزىپك يازووچىلار
 تامانىدىن ايجاد اېتىلىپ، نثر قىلىنگن. افسوس كە،
 افغانستان اۋزىپك ادبىي ايجادكارلارنى آره سىدا بديعى
 نثرىدا اثرلار يازىشقا قىزىقىش بۇلمەگن ياكە جۇدا آز
 بۇلگن، البتە بونىڭ هم اۋزىگە خاص عامللار بار،
 اوشبو مسأله اوستىدا تۇختىلىش مۇسۇلدا چىقەمىز.
 شعر يازىش اوچون كىشىگە ازلى استعداد و مهارت
 كېرەك، بۇندە بىر تىلنىڭ اېگە بۇلمەگن انسان يىخشى
 شاعر بۇلەلمەيدى البتە. بو تۇغرىدا ايكى تىلدا شعرلار
 يازگن رحمتلى استاد محمد امين مەتىن اندخويى نىڭ
 مېنگە ايتگن قىمەتلى سۆزلەرنى اېسىمگە كېلدى. او كىشى
 بىر كۈنى: «بىلەسىزمى، شعر يازىش شۇنچە قىيىن
 بۇلگىنىنى آلدىندىن بىلگىنىمدا شاعر بۇلمىس اېدىم»،
 دېگەن اېدىلار.

مېن، قچان شعر يازىشقا قىزىقىمىز؟

اۋرتە مەكتەپدا اۋقىب يۈرگەن يىللاردا قىشلاردا سوغدى
 (سندلى) اطرافىدا اۋلتىرردىك، كېچەلر رحمتلى آتم

بیزگه تاش باسمه ده نشر اپتیلگن ایریم شعر کتابلری
 جمله «یوسف و زلیخا»، «بابا روشن» داستانلری،
 بیاضلر، تحفة العابدین، مشرب و هویدا شعرلرینی
 اؤقیب بېرردی، بیز هم میریقیب اپشیتردیک، کپین
 مېن هم اؤزبېک تیلیده اوشبو کتابلرنی اؤقیشگه
 باشلهدیم. شونده ی قیلیب اؤزبېک شعریتیگه قیزیقیدیم.
 ۱۳۶۰- ییلی ۱۲- صنفده بؤلگنیمده بیرینچی اؤزبېکچه
 غزلیم فاریاب کونده لیگیده نشر اپتیلیدی. شونده ی
 قیلیب اؤزبېک تیلیده شعر یازیشگه دوام اپتدیردیم.
 بیرینچی شعری تۋپلمیم ۱۳۹۰- ییلی کابلده قلم انجمنی
 تامانیدن چاپ قیلیندی. شونینگدېک، «کوید ۱۹»
 ویروسى نفوذ قیلگن ییلی کابلده بدیعى نثر یازیشگه
 اینتیلدیم، ۱۴۰۲- ییلی ۲۲ ته حکایه منی اؤز ایچیگه آلگن
 «قاره کؤزلریم» ناملى تۋپلم نشر اپتیلیدی. اوشبو
 حکایه لردن بېشته سى کابلده باشقه لری اېسه اسلام
 آباده یازینگن اېدی.

اۋلکه میزده بدیعى نثر رواجلنیشی اوچون کۋپ زمانگه
 احتیاجیمیز بارگه اۋخشه یدی. قۋلینگیزده گی
 «قلدیرغاچ» شعری دفترچه سى کپینگى ییللرده یازگن
 شعرلیم بیغیندیسیدن تۋپلم توزیلگن. اوشبو تۋپلمنى
 اؤقیب، شعرلیم تۋغریسیده نقد و نظر یازیشینگیزنى
 کوتیب قالدیمن.

محمد عالم کوهکن

غزللر

بوروڻغی یارلر

اونوتمڭیز بوروڻغی یارلرنی،
سؤزی شیرین خوش گفتارلرنی.

یمان کونده سېڻینگ یانینگده تورگن،
وفالی، مهربان عیارلرنی.

سنگه قیینلگنینگده یاردم اېتگن،
بهادر داو یورهک شونقارلرنی.

حيات ايچره سؤره ب حالينگنى دايم،
يورينگن قىردان هُشيارلرنى.

رفاقت بابيده اؤتگن سيناودن،
تون و كون يانينگيزده بارلرنى.

كؤيىنگگه بېرمه يۇل يىلتاقلرگه،
اؤزىنگگه قىل يقين ابرارلرنى.

دغلباز ابلدن، اى جان، تور يىراقده،
ياووقلشتيرمه گيل اغيارلرنى!

۲۰۲۴ جون ۲۳

امېرىكه مساجوسيت. سپرينگ فيلد

علیشبر نوایی آتیگه موشح

اولوغ انسان

علم چپکدینگ ادب ملکیده سپن فتح دیار ایلب،
نوا بپردینگ اولوسگه یوق و بارینگنی نثار ایلب.

لب آچدینگ سؤزگه، بؤلدی برچه شاعرلر سنگه حیران،
اؤزینگده «خمسه» یازیش قدرتینی آشکار ایلب.

یبتیشتیردینگ هریده صنعت و علم و هنر اهلین،
آشیردینگ شهرتین بغدادلردن، افتخار ایلب.

شفیق اېردینگ اولوسگه كمبغللر حالینی اؤیلې،
تېلې اېل-یورت اوچون تینچلیكنی سعی بیشار ایلې.

یېتالمسدى سىنگه علم و ادبده هر كیشی آسان،
یره تدینگ «اویغانیش دورى» هنر اهلینی یار ایلې.

روا كؤرمه ی اؤزینگه اېلگه خدمت یؤلیده راحت،
اولوسگه تینچلیك تآمین قیلماقنى شعار ایلې.

نظام الدین لقب دیر سېنگه و شك سیز بابامیزسن،
مبارك خاطرینگنى اېسله گه یمیز افتخار ایلې.

وطن اؤغلانلری اعزاز اېتر نام و نشانینگى،
مبارك نامینگ گه هر دایم آلقیشلر نثار ایلې.

اولوغ انسان اېرورسن، ای بابا قدرینگ گه یېتگه یمیز،
بشر نسلینگه خدمت قیلدینگ اسرو كاروزار ایلې.

یاروتگندینگ سېن قرا تونلرنی علمینگ مشعلی بیرله،
تېمورى زاده لر دورین چیرایلی روزگار ایلې.

یوؤر مېن بیر كونی بارسم مصلی گه نصیب اېتسه،
مزارینگ تاشینی یاشیم بیله كؤز آبشار ایلې.

هَييت كېلدى

هَييت كېلدى، گۈزل جانانە اۋينر،
آچيب زلفين ياييب هريانە اۋينر.

محبت اهليگە قوتلوغ هَييت دېب،
قمارِ عشقنى رندانە اۋينر.

قيليچ آليب حنالى ايلگيگە او،
قانيمنى تۈككەلى مستانە اۋينر.

توشىيدور دردلى كۈنگلىمگە مەرى،
صدفدە گويىا دردانه اۋىنر.

چېكىب قامت، ايچىب مەى كوهكن دېك،
قزىب قىغو تاغىنى يانه اۋىنر.

كوز آلتىنى

كوز سپاھىسىنى كۆردىم ايله گى ھر يان خروش،
عقل باشىمدىن اوچردېك بۇلدى قالمەى ذرە ھوش.

چىقدى اېسلردن تموز و قالمەدى يازدن اثر،
نې عجب دور كيم ھوا طبعى ملايم كېلدى خوش.

قېتە دن بېرەم قىلر گە شەيلنر باغلر ارا،
سبزه كىيگن ھر نھال بۇلدى قرەنگ زرينە پوش.

كېلدى قيرغىن باغ اولادى گە كۆكسى آچىلىپ،
كىم كە ماتمده قالر بۇلسە يلنگ ايله يدى تۇش.

آچىلىپ تور كۆزلىرىم كوز آلتىنى يىغما بۇلر،
هر چمنده كۆرگوسى سېن آلتىن اۋرنىده كوموش.

آنه جان

آنه جان سیزدن جدالیک دردیی بی درمان اپکن،
اپندی بیلدیم آنه سیز کؤنگیل اوئی، ویران اپکن.

سیز بار اپردینگیز، مېن اسرو بختلی، کؤرکم اپدیم،
اجره لیش سیزدن عقوبت، نی یامان هجران اپکن.

آنه قدرین بیلمه دیم، مېن باریچه او هم بار دېب،
بیلمه دیم او مهربان بیر نېچه کون مهمان اپکن.

یاتدینگیز بیر نېچه آی و ییل تۆشکه میخلنیب،
قوتقرالمه‌ی سیزنی بیلدیم چاره‌سز انسان اېکن.

جانینگیز آغریر اېدی یاستیققه باشیم کؤرسنگیز،
اېندی بیلدیم هر آنه فرزندلریگه جان اېکن.

آنه قدری

آنه قدرین دهر ارا بیلدیم دېگنلر بیلیمگه ی
حرمتینی هر کونی قیلدیم دېگنلر قیلیمگه ی

آنه دین شفقلتیراق موجود یوق عالم ارا -
بؤلیمگه ی فرزند اوچون هر آنده کؤکسین تیلیمگه ی

آنلر انسان حیاتین بی بها دُر تاجی دیر
آنه کؤنگلی بیر زمان فرزند ی دین آیریلیمگه ی

جانینی قۇیمککه جای تاپمس آنه فرزند اوچون
یبرده قۇیمس باله سین تا باشیدین اپوریلمگهی

سیزگه لایق یخشی فرزند، آنه جان مېن بۇلمه دیم
کېچیرینگ نیله ی ندامت اپندی آسیغ قیلمگهی

آنه جان، سیز بیرله بۇلگن کونلریم کپتدی اؤتیب،
ای دریغ اپندی منگه سیزدېک آنه تاپیلمگهی!

اسلام آباد ۲۰۲۲ جون ۱۴

دوست – یار

بیره‌مینگ بۇلسین مبارک دوست – یار
سېنگه قوتلوغ ینگى ییل، ینگى بهار

چقنه سین اپرنینگده کولگو غنچه‌سی
قۇنمه‌سین باشینگکه بیر ذره غبار

آیلر و ییللرده کۆرمه غم – الم،
اسره سین هر تور بلادن کردگار

سۇنمەسەن ەمرىنگ چراغى اېرتەلب
دايما كامىنگ گە بۇلسەن روزگار

آبرويىنگ توشمەسەن ابلار ارا
قۇل لەسەن بختىنگنى يوكسك اعتبار

«تاعشقى او دلبرنىڭ كۈنگلىمگە اثر قىلدى،
كۈزىم اونوتىپ اويقو تونلرنى سحر قىلدى.»
عالم لىيب

سېۋگى نھالى

عشقىدە كويوب كۈنگلىم، ديدەمگە اثر قىلدى
كۈزلر چو بۇلىب دريا، مردمنى خبر قىلدى

بازار محبتگە آشفته يورهك كىردى
وصلىگە يېتالمىسدن يۇق سودى، ضرر قىلدى

سېۋگىسى نھالىنى دل باغيدە تا اپكديم
كۈز ياشىلە سوو بېردىم، گل قىلدى، ثمر قىلدى

لیلانی سپویب کؤنگیل چون قیس گہ ایلندی
وصلینی تیلب منزل، کوہ ایلہ کمر قیلدی

آیین محبتده جان بېرمک اېرور واجب
فرهاد کبی عشاق عقبا گہ سفر قیلدی

دېمہ اونى عاشق کیم، جانینی فدا قیلمس
کیم بیلدی هوسنى عشق، اؤلمکتین حذر قیلدی

هجرانده الم چېکدیم، یوز شکر که وصل ایچره
کامیمگہ مېنینگ دلبر آغونی شکر قیلدی

اسلام آباد ۲۰۲۲ جولای ۷

ملتيم يورتى

ملتيم يورتى - خراسانى گۈزل
تارىخى مائىنى - تورانى گۈزل

هم سمرقند و بخارا، تاشكېنت
هرى و اونده نمكدانى گۈزل

مهرينى قۇيگن اونگه بابر شاه
كابل، استالف و پروانى گۈزل

لاجوردى بيله لعلى مشهور
كوكچه درياسى، بدخشانى گۈزل

يشم - يشيل باغلىرى اوچماققه تېنگ
تخت رستم - له سمنگانى گۈزل

فاریابی بیلہ انباری^۱ نې خوش
میمنه، همده شبرغانی گؤزل

دوشی و بؤرکه، حسن تال کؤیی
اندرابی بیلہ خنجانى گؤزل

البیرونی و سنایی و سینا
غزنه ده چاولی سلطانی گؤزل

نقشبند و یسوی، مولوی سی
معرفت بابیده عرفانی گؤزل

سلطنت بابیده تېمورگه تېنگ
قنى تاریخیده بیر شانی گؤزل؟

اولوسیم بېرمه دی تن ذلتگه
اېرک اوچون رزمی و عصانی گؤزل

یورت اوچون، ملت اوچون کوهکن نینگ
اسره گن کؤنگلیده ارمانی گؤزل

اسلام آباد ۲۰۲۲ جون ۱۴

كېچە وصلیدین ییراق عشق اھلی چندان ییغلهدی
كویدی هم پروانه و شمع شبستان ییغلهدی
مشرَب

كۈنگلیم ییغلهدی

یورتیم احوالین كۈریب كۈنگلیم پریشان ییغلهدی
دوستلردن ایریلیب غربتده حیران ییغلهدی

قیتە باسدى گل له گن كۈركم دیاریم قرغەلر
قاچدی بلبلر چمندن كۈنگلی ویران ییغلهدی

اۋتمیشینگنی اېسگە آلگن جۈرەلر اۋرتاقلر
كېكسەلر هم یاش تۈکیب طفل دبستان ییغلهدی

بلخده محمود شه مشربنی اولدیردی آسیب
ماتمیده اشکمیش، قندوز، نمگان ییغلهدی

جان فدا اۋغلانلرى نىنگ فرقتىدە قان يوتىب
اۋزىپك و تاتار و قىرغىز ھمدە توركمان يىغلەدى

منگو بېردى غىرتىدن تىترەدى چىنكىز خان
باتىر اۋغلاننى يوقىلب ملك توران يىغلەدى

قادرى، چۇلپان و فطرتنى توبىن منقورتلر
قىلدى يوق، ھجرىدە توركستان فراوان يىغلەدى

اۋتگە ياندىردى نېچە يوزىلب كىتابىنى غنىم^۲
كۈزلرىدن ياش تۇكىب اهل خراسان يىغلەدى

ياغدو ايزىلب تون قرانغو آسمانىنگە باقىب،
آي و يولدوز كۈرمەيىن شمع شىبستان يىغلەدى

يىرتقىچ قاپلان يېدى اېركە كىيك اۋغلاغىنى
آرقەسىدن تېلمورىب بىر نېچە جىران يىغلەدى

اۋزنى قربان ايلەدى شىرىن گە يېتمەي كۈھكن
ماتمىدە بىستون تاغى تۇكىب قان يىغلەدى

دوھە – قطر ۲۰۲۴ اپرىل ۰۷

۲. نادرشاه نىنگ توركستان ولايتىگە تەيىنلەگن نايىب الحكومەسى وزير محمد گل مومند مېمنە شەھرىدە سان سىناقسىز تارىخ و ادبىياتگە تېگىشلى اۋزىپك تېلىپدە يازىگن قۇلبازمە كىتابلارنى اۋتگە ياندىرگىگە اھارە.

قرا كۆزلر

سېن جانیمگه سالگن اؤت كۆزی قرالردن بیرى
مېن كمان قاشلر غمیدن قَدّی یالردن بیرى

كۆرككه بایلر آره سیده حسن شاهى سېن ولى
مېن پريلر وصلیگه مايل گدالردن بیرى

ناردېك هر كون بولور شاداب جانا گل یوزینگ
آل یوزینگ هجریده چهرهم كهربالردن بیرى

عیش ایله کپچگی رقییم تونلری سپن بیرله، مپن
هر کپچه قان ییغله گن درد آشنالردن بیرى

مپن جنون دشتیده جسمیم یاره دیر طعن اؤقیدین
سپن بو حالیمنى بیلیب بى اعتنالردن بیرى

سالدی جانیمکه ایسیتمه عشقینگ آشوبى نپتهى
دردینگ آلمکدیر، بو دردیم که دوالردن بیرى

ارگو - بدخشان. سرطان ۲۰۱۲

بېچاره خلقىم

قچانلردىن بېرى بېچاره خلقىم، كۆزلىرى نم دىر
اوروشلر اۋتيدە يانگن ملتىمىنىڭ قىسمى غم دىر

وطنىنى ترك اېتىپ ھەر يانگە كېتىگن نوقىران ياشلر
يېمىك اېچمىكلرى ھەر تون و كوندە آغو و سَم دىر

تىنىم بىلمىس اوروشلر ھم وطنداشلىرىنى بېزدىرگن
اگر توندە عزا بۇلسە كونيده درد و ماتم دىر

نفاق و افتراق اۇقيدن اېل نينگ كۇكسى دير يوز چاك
اولوس گر اتفاق اېتسه، بو ايش دردى گه مرهم دير

اېليم حقيني مكر و حيله بيرله دشمن اېتدى غصب
قسم خور فتنه چى مكاره ياولر نينگ ايشى چم دير

اچيب مېن قۇل دعاگه، خسته اېل بيردمليگين ايستب
بو ملت هر بير اولادى دعاسى «اسم اعظم» دير

پريشان بۇلمه خلقيم اؤكسيمه بير لحظه دهر ايچره
بوتونليك توتمه كؤز اوندن، كه دنيا اصلى بير كم دير

اؤتيب كېتگه ي قرا تونلر، ياروغ كونلرنى كؤرگه ي ميز
ستم چېككن اولوس بيرله بو آچون خلقى همدم دير

اسلام آباد ۲۰۲۲. جون. ۲۴

زعفرانى يوز

دردداشيم قیده تا تونلرده دردیمدن دېسم
بارمو سرداشيم اونگه رخسار زردیمدن دېسم

زعفرانى يوزلريم کورگن کيشی قان ييغلهگی
ضعفلیک تن بیرله هم بو آه سردیمدن دېسم

کویگوسی کؤنگلی بیراونینگ گر دېسم دل دردینی
تون و کون محنت چپکیب قیلگن نبردیمدن دېسم

خاطريم بۇلگى پريشان هر نفس هر آن نپتهى
باشيمه قۇنگن غبار اوستيده گرديمىدن دېسم

گر غريب احواليم ايتسم كۇزلىرىم ياشگه تولر
بارمو سرداشيم انگه رخسار زرديمىدن دېسم

۲۰۲۴ جون

امېرىكه. مساجوست. سپرينگ فيلد

کورەش میدانی

قۇزغال ای آزاده خلقیم ھمتینگدن اۇرگیلهی
ارسلان باتیر ییگیتلر غیرتینگدن اۇرگیلهی

ننگ ابرور قوللیک - اسارت تورک اولوسیگه مدام
یاونی تیترهتگهی غرورینگ جرأتینگدن اۇرگیلهی

ظالم و قاتل قرا کوچلرنی قۇیمه اولکه ده
وقتینی تاپسنگ هجوم قیل فرصتینگدن اۇرگیلهی

سور كۈرەش ميدانىگە آتىنگنى يا ھو دېب بوگون
اۈلكەدن ياتلرنى ھەيدە سرەتىنگدن اۈرگىلەي

خان و خاقانزادەلر ميز اۋتمىشىنگنى اېسگە آل
خلق ارا تارىخىنگ آيدىن، عظمتىنگدن اۈرگىلەي

عيب اېرور قوللىك، اسارت تورك اولوسىگە مدام
توركى آت و تېمورى دۇرئىتىنگدن اۈرگىلەي

۲۰۲۴. اگست ۵

امېرىكە. مساجوسيت. اسپرىنگ فيلد

عشق عالمی

آشفته یورهک یار کؤزیدین حذر قیلر
گر باقسه قیا نپچه کؤنگیل دربدر قیلر

جلاد کؤزی فتنهسی جانیمگه بلا دیر
بیر - ایکی اېمس قیلسه ستم سربهیر قیلر

پایلب یوره من کېلسه صنم گاه مېن تمان
بیلیم او قچان مېن سری بیر کون گذر قیلر؟

ھەر كېچە قاچەر اويقولریم ایکی كؤزیمدن
ھجریده تۇکیب یاشلرین تون سحر قیلر

آیدېك یوزینی كؤرسم اېدی نې قیلە ی اما
زلفینی یاییب چەرەسیگه او سپر قیلر

كېلگه یمى اوكون کیم قیلیب او وصلیگه مهمان
آخر بو گدا عاشقینی مفتخر قیلر

بیچاره كۈنگیل یېتسه اگر یار کوییه
عشق عالمی نینگ قصه سینی مختصر قیلر

۲۹.۲۰۲۴.آگست

امېریکه. مساجوسیت. اسپرینگ فیلد

كېچەلردە

اويقۇم اوچە دىر ھجرىدە ھەر آن كېچەلردە
كۈنگىلىم بۇلە دى زار و پرىشان كېچەلردە

قىلمەيدى وفا ەھدىگە او يوزلرى آيىم
كېلمەيدى نېتەى وعدەسى يالغان كېچەلردە

كونلردە ياشىرگەى اۋزىنى پردە ايچىدە
قەيلردە يورر سرو خرامان كېچەلردە

مینگ وعدہ بپرېب کپلمہ دی بیر لحظه قاشیمگه
اغیار ایله سورماقدہ می دوران کپچہ لردہ؟

ھردم کوتہ من آی یوزینی کورگنی تونلر
بؤلما دی مېنگہ شمع شبستان کپچہ لردہ

کیپریکلری کؤکسیمنی تېشر اونگہ نی پروا
عشقیده کویب یوتسہ یورہک قان کپچہ لردہ

قپلمہ یدی وفا وعدہ سیگہ قاشی کمانیم
کؤکسیمگہ آتر کیپرگی پیکان کپچہ لردہ

یوزلردہ گی خالی آشیر حسن و چیرایی
جانیمنی بپرہی کپلسہ او جانان کپچہ لردہ

ھجریدہ ادا قیلدی مېنی لالہ عذاریم
وصلیگہ یېتالمہ ی بپرہ من جان کپچہ لردہ

بؤنیکہ تاقیب کپلسہ اگر لعل ایله یاقوت
ساوغم اونگہ دیر بلخ و بدخشان کپچہ لردہ

۲۰۲۴ سېتمبر. ۰۱

امېریکہ. مساجوسیت. سپرینگ فیلد

بوزوق كۈنگىل

كوچه مدن بير كون اۋتدى اول پريزاد
كۋالمه‌ى ايله‌ديم مينگ داد و فرياد

چمنده بۇلسه دېب باردېم ايزيدين
او يېرده هم يۇق اېردى سرو آزاد

كۋرينمسدى ينه باغلىر ايچيده
نې بۇلدى دېب باقردېم قدى شمشاد

اگر تاپسم اېدى بيركون بو يېرده
بۇلردى خسته دل قيغودن آزاد

به ناگاه تاپيلب كېلسه پريدېك
بوزوق كۈنگليم بۇلردى قيته آباد

۲۰۲۴. سېتىمىر. ۰۷

امېرىكه. مساجوسيت. سپرينگ فيلد

حزین کۈنگیل

کۈنگیلگە مەهرینی جا قیلدی کەتدی،
حزین کۈنگیلیمنى شیدا قیلدی کەتدی.

وصالیکە یېتالمەى ییغلەدیم کۈپ،
کۈزیم یاشینی دریا قیلدی کەتدی.

ابدیم بیرەر مېن دیداریگە زار،
باقیب بیر یۈل دل آسا قیلدی کەتدی.

كۈنگىل محزون اېدى ھجرى غمىدە،
قېپىب كۈز دل تسلا قىلدى كېتدى.

كېلىب ھجران تونىدە ياشىرىن او،
يۇق و بارىمنى يىغما قىلدى كېتدى.

آتىب كۈكسىمگە اۋقلر كىپىرىگىدن،
قىزىل گلر تماشا قىلدى كېتدى.

اۋزىن ساغىنتىرىپ، حسرت يوكىدن،
الغدىك قامتىم يا قىلدى كېتدى.

ساچىن بۇنىمگە او ترسا گۈزل قىز،
سالىب انداق چلىپا قىلدى كېتدى.

خوشا، بىر يۇل كېلىپ قۇيىنىمگە توشدە،
وفا رسمىنى برجا اېتدى كېتدى.

۲۰۲۴. سىپتىمىر. ۰۷

امېرىكە. مساجوسىت. سپرىنگ فىلد

قچانگچه

عشقی یۇلیده قنچه بېره‌ی جان، قچانگچه،
عمریم اۋته‌دی زار و پَریشان قچانگچه؟

وصلیگه یېتمه‌یین کون و تون تلپینر بو جان،
وه، بو نې جان چیکیش مېنگه، هجران قچانگچه؟

هر تون بارر بو خسته کۈنگیل یار کویيگه
آچمس اېشیکنی طفل دبستان قچانگچه؟

جان نقدی بیرله حسنی خریداری من اونینگ
ساتماقده لېک اؤزینی ارزان قچانگچه؟

هجری تونیده نېچه توکر قانلی یاش کؤزیم،
عشقی یؤلیده ناله و افغان قچانگچه؟

بیغلب فراقیده تون و کون یوق تینیم مېنگه،
کؤنگلیم اویین بو سېل اېتر ویران قچانگچه؟

قمچی اوریب آتیگه کپلر مېن سری او آی،
قیلگه لی نعشیم اوستیده جولان قچانگچه؟

دریا بؤلپب آقر غمیده کؤز یاشیم مدام،
گاهی تاشیب بو سېل اېتر طغیان قچانگچه؟

بؤلمه یدی یار وصلی نصیبیم نې قیلە ی علاج،
کوییده قنچه کپزگه مېن سرسان، قچانگچه؟

۲۰۲۴. سپتمبر. ۱۴

امېریکه، مساجوسیت، سپرینگ فیلد

اۋزبېك تىلى

اېسكى تارىخ و تمدن دن نشان اۋزبېك تىلى
سېن شرف سن ملتىمگه عز و شان اۋزبېك تىلى

قۇيدى اۋت سنانسىز كىتابىنگ ابداتىنگىگه غنىم
خوش كه، قالدىنگ او ستملردن امان اۋزبېك تىلى

يازدى دردانه اثرلر اۋز تىلىده بابرىنگ
سېن ادب ميدانىده صاحبقران اۋزبېك تىلى

خمسە بىرلە تۇرت ديوان شعر و باشقە كۇپ اثر
يازدى سېندە ھەم عليشېرىنگ روان اۋزېك تىلى

دور آشوبى كۇزىدن سۇلمەگەي عمرىنگ گلى
ايلدىزىنگ تارىخ قەرىدە نھان اۋزېك تىلى

اۋتمىشىنگ بىلگن كىشى يوكسك مقامىنگى بىلور
رتبەدە شايد سېنگە تېنگ آسمان اۋزېك تىلى

سۇزگە باي سن اي تىلیم، شاعر لرینگ نازك خيال
ھر بىرى نینگ شەرىدە روح و روان اۋزېك تىلى

آنەلردن اۋرگنىمىز آنە تىلنى شوق ايله
ھر بىر اۋزېككە عزيز و جانە جان اۋزېك تىلى

ھر كىشى دنيادە كم سىتسە سېنى، آنە تىلیم
بغرى بۇلسىن قان و ھەم رنگى سمان اۋزېك تىلى

يوكسەليب بارسىن سېنىنگ قدرىنگ ايلرمن دعا
بونگە لايىق سېن جھاندە بى گمان اۋزېك تىلى

۱۰.۲۰۲۴.اكتبر

امېرىكە.مساچوسىت. سېرىنگ فیلد

چېكمەدى بلبىل نەفس تا كېتدى گل گلزاردن
 ھىچ كافىر قالمەسەن يا رەب جەھاندە يار سىز
 تەبىزلى صائىب

عارسىز عاشق

بۆلمەسەن كۆكەلمدە اصلا ھىچ يېر گلزار سىز
 گرچە بۆلمەس باغلەردە گل تىكىنسەن - خار سىز

جان بېرىش مەشوق كويىدە اېرور عاشقە رەسم
 شو سېدىن دېدىلەر عاشق كېشىنى عار سىز

نېگە نەصرانى گۈزەل باغلەر بېلىگە زەلفىنى
 چۈنكى تەرسا زادەلەر بۆلمەس اېمىش زەنار سىز

تا تیکن جورینی چپکمہی گلگہ بلبل یبتمہی
چون ابریشمس یار وصلیگہ کیشی آزار سیز

بار دېب یارینگده یاری طعن اېر دایم رقیب
کیم کؤریبدور دهر ارا بیر یارنی اغیار سیز

اؤخشه تالمس من بؤیینگی سروگه ای نازنین
چونکه کؤردیم باغ ارا هر سرونى رفتار سیز

۱۵.۲۰۲۴.اکتبر

امېریکه. مساجوسیت. سپرینگ فیلد

محبت گلشنی

مېن صنم سیماسیگه گلدېک لطافت ایستره
تېگمه سین حسنیگه کۆز دېب کۆپ حمایت ایستره

بۆلسین ای شهدخت آییم و بختینگ برقرار
گلگه چېرمب خیمچه بۆیینگ شآن و شوکت ایستره

سېن گۆزلیگ رمزی دیر سن ای محبت گلشنی
جانگینم حسن و چیرایینگ بی نهابت ایستره

رَشک اېتر بوستان ارا کُورسه بۇيىنگ آزاده سرو
قد و بستىنگه سېنىنگ هر دم طراوت اىستهره

سۇزگه گر غنچه دوداغىنگ آچسنگ ايجو ساچيلور
سۇزلرىنگه هم فصاحت هم بلغت اىستهره

قۇللىرىم هر دم دعاده، درد کُورمه اى نگار
سېنگه دايم اى صنم ساغلىک سلامت اىستهره

يوکسلىب بارسىن هميشه بخت و اقبالىنگ سېنىنگ
پارله سىن عمرىنگ قوياشى دېب سعادت اىستهره

سېن نجابت شب چراغى و نفاست آيه سى
يخشىلىکلرنى سېنگه هر آن بغايت اىستهره

سىنمه سىن بۇيىنگه تېنگ باغ ايچره بير نازک نهال
سېنگه باقنگه يمان کُوز - له غيابت اىستهره

۲۰۲۴. اکتبر. ۲۷

امېرىکه. مساجوسيت. سېرىنگ فيلد

مخمسار

هجران تاموغى

كۈزلرى جانگه بلا دور يار دلجو كېلمەى،
 جان آلرگه قاش قاقىب، كۈزلارى جادو كېلمەدى،
 ساچلىرىنى سېلكىتىپ يانىمگە مېرو كېلمەدى،
 كېچە كېلگوم دور دېبان اول سرو گلرو كېلمەدى،
 كۈزلرىمگە كېچە تانگ آتگونچە اويغو كېلمەدى.

اول پرى هجرىده كويمكدين بۇلىب مېن بى قرار،
 اۋتدى عمرىم فرقتيده، كوندوزىم دور شام تار،
 قىلدى كۈزدن اويغو هم ديدار اميديده فرار،
 لحظه - لحظه چىقديم و چىكديم يۇليده انتظار،
 كېلدى جان آغزىمگە و اول شوخ بدخو كېلمەدى.

بىرمەدى بىر يۇل باقىب مېن سارى كۈنگلىمگە نشاط،
 ايرىلىق دردى بىلە يۇق خاطرېمدە انبساط،
 ظلمىدىن آرزولرېم قۇرغانى تاپدى انحطاط،
 عارضىدېك آيدىن اېركندە گر اېتدى احتياط،
 روزگارېمدېك هم اۇلغاندە قارانغو كېلمەدى.

آى جمالىن كۈرسەتېب آلدى كۈنگل مەھوش نگار،
 بىر يۇلى باقمىس منگە جانېمنى قىلىسم هم نثار،
 عشق ارا افسانە من وصىلى يولىدە خوار و زار،
 اولپريوش ھجرىدىن كىم يىغلەدېم دىوانە وار،
 كىمسە بارمو كىم انگە كۈرگندە كولگو كېلمەدى.

تېلبە دور مېن گلبدن بزمىگە كېلتورمىگ مېنى،
 اۈزگە لرگە تېلبەلىك حالېمنى بىلدورمىگ مېنى،
 يۇقلەبان كېلگەى سېنى دېب يار كۈندورمىگ مېنى،
 كۈزلرىنگىدىن نېچە سوو كېلگەى دېب اۋلتورمىگ مېنى،
 كىم بارى قان اېدى كېلگن بو كېچە سوو كېلمەدى.

بۇلدى بىرېم قانى بىرلە عشقى دىوانى رقم،
 عشق كويىدە قدم قۇيگن كىشى بۇلگەى عدم،
 يارنىنگ ھجرى تموغىدە چېكىب درد و الم،
 طالب صادق تاپىلمىس، يۇقسە كىم قۇيدى قدم،
 يۇلگە كىم اول قدم معشوقە اۋترو كېلمەدى.

عشق کوییده قیلر دلدار مېن بیرله اۋیین،
یا که او شیرین مودور کوهکن گه کۋرستمس بۋیین،
فرقتی قیغوسیدین نه یله ی اونوتوب من کویین،
ای نوایی باده بیرله خرم اېت کۋنگل اویین،
نې اوچون کیم باده کېلگن اویگه قیغو کېلمه دی.

میمنه ۱۳۶۱ یاز فصلی

اېركين دياريم السلام

ای گۆزل یورتیم مېنینگ اېركين دياريم السلام،
نامی كېتگن دهر ارا ای افتخاريم السلام،
باغ و راغینگ جان بغیشلر لاله زاريم السلام،
تاغلرینگ باش كۆككه سورتگن با وقاريم السلام،
سوولرینگ درديمگه درمان چشمه ساريم السلام.

قۇی قلمنى، ای وطن آتینگكه بیتسین داستان،
بېر اجازت تیلگه هم وصفینگنى كۆپ قیلسین بیان،
جنگل و اؤرمانلرینگ شهبازلر گه آشیان،
قرچیغی اؤغلانلرینگ یانینگده هر دم پاسبان،
بیزگه سېن عزّ و شرف هم اعتباريم السلام.

بویروغینگ نې بۇلسە ای اۆلکم، بوگون حقدارسن،
 بیزگه بیر مشفق انادېک مهربان غمخوارسن،
 ناخلف اولاددن چېکدینگ تومن آزار سن،
 لیک سېن فرزندلرگه هر زمانده یارسن،
 مېن قیلە صدقه یۇلینگده یۇق و باریم، السلام.

بیز تیریکمیز سېن بیلە ای بیزنی سېوگن آنە میز،
 دشمنینگه دوست یۇقمیز، یاتینگه بیگانه میز،
 سېندین ایرو هر زمان عشقینگ اۆتیده یانه میز،
 شمع اگر بۇلسنگ سېنینگ تېگرهنگده بیز پروانه میز،
 سېندین آلگه ی قیتە سامان کار و باریم، السلام.

چۆلرینگده قولدېک ایشلب تنتی دهقانینگ بۆلە ی،
 تاغلرینگده قۇیلرینگ باقگوچی چۇپانینگ بۆلە ی،
 کۆکسیمی قلغان قیلیب هر کون نگهبانینگ بۆلە ی،
 جان کبرهک بۇلسە بویور، هر آنده قربانینگ بۆلە ی،
 ای شرفلی مأمینیم، ای ننگ و عاریم، السلام.

بېرمه رخصت، یاولرینگ اېلگه قیران کېلتورمه سین،
 خلق قانینی ایچیپ دور ایله دوران سورمه سین،
 سېنگه کیم باقسه قیا تخمی توگونده تورمه سین،
 سېنگه چېپ باققن یامان کۆز یاختی دنیا کۆرمه سین،
 گلله، یشنه ای وطن، ای لاله زاریم، السلام.

جان غمی

قتلیمه بېل باغله دینگ آلدینگیدین جرارراق،
كۋزترینگ قصدیم قیلر جلاددېن خونخوارراق،
كۋرمه دیم عشق ایچره سېندېك رحمی یۇق غدارراق،
سۋرمه حالیمنی كه بۇلدوم بورناغیدین زارراق،
جسم جانددین زار و جانیم جسمدین افگارراق.

هجر وادیسیده کیم كۋرگی بو رنگیم زردینی،
فرقت اۋتیده کویوب قالگنده جسمیم گردینی،
یا كه كۋنگلیم خورسینیب چېكکنده آه سردینی،
بنده تقریر ایله ی آلمان بند بندیم دردینی،
یوز تېمور بند اۋلسه اندین بو اېرور دشوارراق.

ای یورەک زیبا صنم کوییدە یالباردینگ دریغ،
 عشق داوانلی یۇلیدە قنچە کۆپ ھاردینگ دریغ،
 عشقبازلیکدە قمار اۋینەشنى یوتقاردینگ دریغ،
 مست و بیخودلوق بیلە عمرونگنی اۋتکاردینگ دریغ،
 ای کۈنگیل موندین ناری بۇل بیر نیمە ھوشیارراق.

قیغو و محنت ارا کۈردی رقیبیم بۇلدى شاد،
 اوشبو حالتدە غمیم اۋکسونمەدى بۇلدى زیاد،
 ھەیقیریب ھاتف منگە بیر یخشی معنی بېردى یاد،
 غفلت اویقوسیدین اویغان گر تیلر بۇلسنگ مراد،
 کیم یېتر مقصدغە ھەر کیم بۇلسە او بیدارراق.

بوسەغنگدە کۈز یاشیم توککندە سېن یانیمگە چیق،
 اۋزنى تۈرگە ایلمە گیل بۇلگیل مېنگە قیتە شفیق،
 بیر سوو آققن یېردە قیتە سوو آقر بۇلگی اریق،
 اۋلگالی یېتدیم مېنینگ جانیم غمین یې ای رفیق،
 دھر ارا چون یۇق کیشی سېندین منگە غمخوارراق.

یار جوریدین ینە ھەر کوندە قیلدیم دیدە تر،
 لیک وفاسیدین کۈرینمس قیش و یاز ایچرە اثر،
 ییغلەبان کویمکلریم بیر لحظە بۇلمس مختصر،
 کېلماس اۋخشر زحمتینگ اصلاحغە ای بابەر مگر،
 ھەر دوا کیم قیلدیلر بۇلدونگ تقی بیمارراق.

رحمتلى ابوالخير خىرى ۱۳۲۷ - يىلى ھراتدە بۇلگنيدە مستبد تيزىمىنىڭ يوقارى مرتبەلى عملدارلى مملكت اھاليىسىگە كۇرستگن ظلميدىن بېزىب بىر غزل يازگن. استاد خىرى اوشبو غزلىنى فارياب ضيالىرىگە جۇنەتگن. اوشبو غزلىنى قۇلگە كىرىتكىچ اونگە مخمس باغلەدويم.

اپزگو نيت

بېكلىرىم اجدادىنگىزگە يخشى اولاد اۇلسنگىز،
ظلم تاغىن بىرلشيب قازمكدە فرھاد اۇلساگىز،
بېلىنى باغلب، قۇل بېرىب بىر - بىرگە امداد اۇلسنگىز،
وارمو اولكون دوستلر كىم سىز ھم ارشاد اۇلسنگىز،
خلق ارا خۇر تانىلىب بىر ملت ايجاد اۇلسنگىز.

اېزگو نيتلر بيله يىخشى يىشىگ دوران سوروب،
 خان و خاقانلر كىي اؤز يورتيدە دولت قوروب،
 باش كؤتاريب علم اهلى ايچره آسوده يوروب،
 جانلريم! كېلگەيمو شونداق كون كه اويقودن توروب،
 چؤريليكدن ايريليپ قولليكدن آزاد اؤلسنگيز.

سقلەسین سیزنى اېگەم يۇلدە ھلاکت چاھيدن،
 باشگە بارمس، يۇل ادەشتيرگن يامان ھمراھيدن،
 تۇغرى يورمەي اېگرى يۇلنى باشلەگن گمراھيدن،
 سیزنى تېنگريمىدن مۇفق ايستەيوب درگاھيدن،
 التماسيم دور كه، مينگ - مينگلرگە استاد اؤلسنگيز.

اؤترو كېلگندە ياولر حملة قيلينگ كؤكسين ياريب،
 بېلنى باغلب، تۇن كييب، آتگە مينيب، هر يان باريب،
 مرحباسيزگە بو يۇلدە توختەمگ بيردم ھاريب،
 عرقينگيز بيرلە تيلينگيزنى اؤلومدن قوتقاريب،
 عرقلر يانيدە فخر ايلب كؤنگل شاد اؤلسنگيز.

آت مينينگ ميدان ارا قمچى اورينگ چو - چو لاشينگ،
 تانيتيب اؤزنى جھان اهلى ارا منگولاشينگ،
 آنە تيلدە سؤزلاشينگ، يىخشى تيلك آرزولاشينگ،
 گر بو تيل، تيل بؤلسمە تەيلانگ مونى پشتولاشينگ،
 بؤلسمە شك يۇق كه نادانليكلە برباد اؤلسنگيز.

حق آلرگه اينتيليگ، قۇرقمەي مدام جرأت بيلن،
باش كۇتارينگ، تېبرەنينگ تارىخده بير فرصت بيلن،
تيل اوچون، ناموس اوچون، توپراق اوچون سرعت بيلن،
اۋقۇمق، يازمق ايله هر تيل قالور عزت بيله،
سعى اپتینگ عزت بيلن سيز هم قلمداد اۋلسنڭيز.

هر ستمگر يادون اۋچ آلاق روا دور - انتقام،
اوشبو يۇلدە بيرلەشليب، كۇنگيلدن ايلنگ اهتتام،
قيتە تاپينگ عالم اهلى ايچرە اېسكى احتشام،
اۋز تيلينڭيز بيرلە يازينگ خيرى يە اۋخشىب مدام،
بير بيراوغە نامەلر، تا توركدن ياد اۋلسنڭيز.

مىمنە ۱۳۷۱ سرطان

فاریابیم

فاریابیم، زادگاهیم سېنگه جان قربان قیلهی،
 دشمنینگ هر یېرده بۇلسه زار و سرگردان قیلهی،
 توپراغینگ زر - توتیا دور سرمه چشمان قیلهی،
 سېنگه باققن یاو و یاتلر کۆزلرین گریان قیلهی،
 نې قیلهی، ایتگیل، بویور یۆلینگده صدقه جان قیلهی.

یولرینگدن اسرهگی آلپ ارسلانلر ساری باق،
 قۇیمهگه یلر اؤزگه لرنی کؤکسینگه باسسه آیاق،
 هر بهادر باتیرینگ ایلگیده ساپلنگن یراق،
 کیم یامان ساغینسه سېنگه قیته بېرگه یلر سباق،
 پاسبانینگ مېن اولردېک قیته دن پیمان قیلهی.

نې قيله كوكسينگ بوگون قيصار اوچون يوز پاره دور،
ياكه يوزلب قاره كوز قيصاردین آواره دور،
غم يېمه دردرينگه تېنگرى بيرله ملت چاره دور،
عاقبت دشمنلرينگ بيچاره و يوز قاره دور،
قان توكيب يولينگده مېن ياولرنى بغرين قان قيله.

فارياب يلغوز اېمس سن جوزجان يانينگده دور،
سرپل اولادى مدام سېن بيرله فرمانينگده دور،
بلخ و تخار و بدخشان بيرله پيمانينگده دور،
باميان، آيېك اېلى مردلرچه ميدانينگده دور،
سېنگه كېلگن هر بلاگه كوكره گيم قلقلان قيله.

قوى ينه قيته تيريلسين فاريابيم اؤتميشينگ،
اؤنگيدن كېلسين هميشه كار و بارينگ هر ايشينگ،
دايما كېچسين غرور و فخر ايله ياز و قيشينگ،
باشى تېنگ كوكلرده يورسين اېركينيب هر بير كيشينگ،
اؤتميشنگنى تيكله ماققه هر سارى جولان قيله.

فارياب! باتورلرينگ قيته سينر دور و زمان،
هر بير اؤغلانينگ بوكون تېموردېك صاحبقران،
آنه يورتنى سقله ماققه هر بيرى بير قهرمان،
بابر اولادى ينه دور ايچره بېرگه امتحان،
مېن بولر وصفين يازيب تاريخده داستان قيله.

مثنویلر

غربت

بو غربتده نې دیر حالینگ وپنداش
وطندن باری احوالینگ وپنداش

وطننی یاد ایتیب شام و سحرلر
کېلیب کبتگندین آلدینگمی خبرلر

آمانمی اوندهگی بختی قرارلر
جفا تیغی بیلن کؤکسی یرالر

نې بۇلدى شوكت و شانلر نې بۇلدى
نې بۇلدى اېزگو ارمانلر نې بۇلدى

قولاقلردن تېر آوازی^۳ كېتمس
كیشی بو ملك ارا دادیمگه یېتمس

كېلرمو عاقبت اولكون الهیم
وطن توپراغی بۇلسه سجده گاهیم

۱۹۹۹. مارچ پاکستان. اتک. کمالپور شهری

آزاده یورت

وطنداشیم، وطن کؤکسی یرا دیر
وطن دشمنلری کؤنگلی قرا دیر

کېلینگلر بیرلشه یلیک، بیرلشه یلیک
وطنده بیر بؤلیب بیرگه یشه یلیک

یپتر شونچه جدالیک، بینوالیک
قیله یلیک بیر - بیراوگه آشنالیک

وطن ویرانه دیر، ای جانہ - جانلر
بو خسته تنگہ بپرسک تازه جانلر

چمن بؤلسین قوروق دشت و بیابان
آلهیلیک تاغ و تاشدن لعل و مرجان

بیله یلیک قدریمیز، انسانمیز آخر
که بیرمیز، بیر - بیراوگه جانمیز آخر

تیریک قدرینی بیلمه ییمیز، یارانلر
اؤلیکلردن یسه ییمیز قهرمانلر

بیراو قدرین تیریکلیکده بیله یلیک
قیلیب حرمت اونی کوزگه ایله یلیک

کپلینگلر، بیر تن و بیر جان بؤلہ یلیک
بیله یلیک دردییمیز، درمان بؤلہ یلیک

که تا بو یورتیمیز آزاده بؤلسین
توغیلگن نسلی تپمورزاده بؤلسین

وطن مجروح دیر، درمانگه محتاج
بوزیلگن جسمی تازه جانگه محتاج

مېن و سېن بىرلشەيلىك، بىز بۇلەيلىك
آنە يورتىمگە اۋغىل - قىز بۇلەيلىك

بو ويران كلبەمىزگە اۋت قۇيىلدى
نېچە يوزمىنگ كىشى قۇيدېك سۇيىلدى

قەيېردە فتنە برپا قىلدى شيطان
مسلمانگە بۇلىپ دشمن مسلمان

اورىمىز تېشەلر اۋز ريشەمىزگە
سالىب يىغما يىنە انديشەمىزگە

وطن

سپن بيلن بار اعتباريم اى وطن
سپن بيلن بار اقتداريم اى وطن

سپنده قالدی آبروييم – عزتيم
سپنده قالدی رنگ روييم، همتميم

سپن سيزين غربتده كيم بولديم بوگون
سپن سيزين گويا تيرك اولديم بوگون

نې قيله ی غربتده راحت یوق اپکن
بیر نفس بیردم فراغت یوق اپکن

تؤزیگن توپراغلرینگنی زاری مېن
یم یشیل اؤتلاغلرینگنی زاری مېن

بونده موسمدین حلاوت کؤرمه دیم
کېچدی آی و بیل طروات کؤرمه دیم

بونده نې قیش، نې بهار و یازی بار
بونده بلبلنینگ نی خوش آوازی بار

قیشی یاز و یازی دوزخدن یمان
یا که غربتده قیلورمن بو گمان

قیشده گی قارینگنی ساغیندیم وطن
هر نې که بارینگنی ساغیندیم وطن

گر میسر بؤلسه قؤیینینگه باریب
توپراغینگنی کؤزگه سورتسم یالباریب

سین بیلن بؤلگنده قدرینگ بیلمه دیم
بو گنه بولدی، ثواب ایش قیلمه دیم

گر گدا مېن، سېنده بولسم شاه مېن
يوقسه سېن سيز مېن گدا، آگاه مېن

نې قيله ي يورتيم بوگون غمخانه دير
بونده گي ابل بيزلره بيگانه دير

نې دېبان شرح فراقينگني يازه ي
يا چېكيب اونلر فلكدن اوْتكره ي

قه يسي بير غمدن شكايترلر قيله ي
قه يسي ماتمدن حكايتلر قيله ي

شعر اېمس دور بو جگرنينگ ياره سي
دردلي ابل كۈنگلي نينگ قان ياره سي

استعاره بونده يوق، كوز ياشي بو،
ينگي بير غمنامه نينگ سۈز ياشي بو

۲۰۰۰ اسلام آباد - ياز

خلقت شاهکاری

ای که خلقت شاهکاری سن، تیلیم،
سپن آنمنینگ یادگاری سن تیلیم.

سپن نوایی، سپن اؤلوغ بېکدن نشان،
ای بویوک ملت غروری – فخر و شان.

سپن بابالر، سپن بشر اعجازی سن،
سپن تفکر شهپری، پروازی سن.

بارلیگیم شھنامہ سی شہ فردی سن،
خلقیمی ز غمنامہ سی نینگ دردی سن.

کۆککە یېتگن داد و فریادیم اۋزینگ،
نېچە مینگ ییل خاطریم – یادیم اۋزینگ.

یېغله گن چاغده ییغیم تعبیری سن،
کولگنیمده کولگونینگ تفسیری سن.

تیل بدیع و تیل نفاست آیہ سی،
تیل تمدن رهبری، سرمایہ سی.

اۋزلیگیم اۋزبکلیگیم نینگ باعثی
اۋرکیم و اۋر کینلیگیم نینگ باعثی

سېن بیلن قوتلوغ قوتدغو بیلگیمیز،^۴
آنگیمیز یاغدولی، کوچلی ایلگیمیز.

سېن نوایی "خمسه" سی نینگ جانی سن
"لیلی و مجنون" ی نینگ پیمانی سن.

سېن بیلن شانلی غزل، ھنگامہ میز،
سېن طفیلی منگو بابر نامہ میز^۵

۴ . یوسف خاص حاجب نینگ "قوتدغو بېلیک" اثریگہ اشارہ

۵ . بابرنامہ گہ اشارہ

ای تیلیم، آنه تیلیم، جان و دلیم!
بایلیگیم سن، بارلیگیمدن حاصلیم!

ای تیلیم، سېن سۆزگه باي تیل سن اؤزینگ،
یېرده دېنگیز، کۆکده آی تیل سن اؤزینگ.

تورکي تیللر شاهي سېن، اؤزبېک تیلیم،
هم قویاشی ماهی سېن، اؤزبېک تیلیم.

تاپدی اؤرخون نامه سی سېندین چیرای،
اېسکی توران نعره سی هم چنگ و نای.

سېندین آرا تاپتی شعریم دفتری،
سېن بیله کۆرکم ادب نینگ کشوری.

فخر اېتر سېن بیرله تورکي زاده لر،
یېر یوزیده اېرکسپور آزاده لر.

کولتېگین^۶ غمنامه سی آهنگی سېن،
قیغولی کون منگله یی آژنگی سېن.

اېسکی قاموسیم، تیلیم معنا گه باي،
کۆکسیگه باسدى سېنى اول آنه ساي.

۶. کولتېگین: کۆک تورک امپراتورلیگی شهزادلریدن. اونینگ خاطره سیگه بغیشلب اېسکی تورکی تیلبده یازیلگن مرثیه لر اؤرخون دشتیده (مغولستان) ده کشف اېتیلگن اېدی.

سېن تېمور بېک تمغه سیده آشکار –
"کوچ عدالتده" دېگن منگو شعار.

نې گۈزل سېنده مامه لر قرغیشی،
سېنده یاقیملی آنه لر آلقیشی.

سېن مُحَقِّق اۋزلیگیم نینگ حجتی،
اۋزلیگیم اۋزبېکلیگیم نینگ حجتی.

سېن بیلن اۋلسم اۋلیم مېنگه حیات،
سېن دین ایریلسم، حیاتیم دیر ممت.

سېن آنمدن مېنگه قوتلوغ یادگار،
آبروییم سن، تیلیم – عز و وقار.

کابل / ۲۰۲۰/۰۹/۱۸

كۈنگىل غىنامەسى

كۈنگىل غىنامە سىن كىمگە آچەى مېن
بو غىرتىدىن يىنە قەيگە قاچەى مېن

نېتەى دلە مەدارىم قالمەدى ھىچ
كۈترگە ھەم قارارىم قالمەدى ھىچ

ۈطن، بىر يانە قالى مەربانلر
سۈزى لىذلى بالدىن جانە - جانلر

چمنلرده سۇلىب سرغەيدى گلر
تۇكر كۇز ياشىنى خسته كۇنگلر.

ينه اېسكى المر تازە بۇلدى
يوره كلر داغى بى اندازە بۇلدى

جهنم قىلدى يورتيمنى ياووزلر
بدرغە بۇلدى مينگلر قارە كۇزلر.

كۇچيب بلبل بيابان بۇلدى باغلر
يانيب اۇرمان كوميلدى كولگە تاغلر

وطن دردى كۇنگلنى يارە قىلگن،
فراقى بيزنى كۇپ بيچارە قىلگن.

وطن، قنچە غمينگ بۇلسە يوتر من
وطن، مېن سېنگە اېركينلىك كوتر من.

كېتر بير كون قرا قوشلر چمندن
ينه چقنر دمنلر ياسمندن

اېسر سلقين شبادە تاغلرينگدن
كېلر گلر ايفارى باغلرينگدن

ینه ینگرر قۇبیزلرنینگ صداسی.
دوتار و دۇمبیره نینگ خوش نواسی

ترنم ساز اېتر بلبل چمنده
نوالر بزمی بۇلگهی انجمنده

قرا تون یاریگهی آی یاغدوسیدن
آچر کۇز غنچه لر ناز اویقوسیدن

وطن قیته وطن بۇلگهی وطنداش
توتر گل بیربیریگه قوم و قرداش

قوچرلر بیر بیرینی آشنالر
فراق آزاری چېککن بینوالر

چلر دف - دایره آزاده قیزلر
کولیب اؤینرلر او چېچک مېنگیزلر.

یلاوینگ هېلپیره ب توریسین دمام
سپنینگ اېرگینلیگینگ دشمنگه ماتم

۲۰۲۲ - ییل ۲۴ سېتمبر، اسلام آباد

گل و بلبل

تاغ شمالي تانگ چاغى باغلىر تمان،
هېلپىراتىب گل شاخىگە بېردى جان.

غنچەلر كولدې، چمنلر یشنەدى،
بۇلدى گل فصلى دمنلر یشنەدى.

كۇردى بلبل گلنى، بۇلدى شادمان،
بۇلدى اوندىن قرغە - قوزغون كۇنگلى قان.

سیره‌دی گل یانینگه بلبل کپلیب،
یوز تومن نوحه چپکیب کؤکسین تیلیب.

گل بوتاغیده توزوب بیر آشیان.
اؤز تیلیده قیلدی سېوگیسین بیان:

ارزیمس مونچه سېنگه کؤکسینگ سؤتیش
هم کبره‌کمس دور مېنگه اؤزدین کپتیش.

گل دېدی بلبل گه اوشبو سؤزنی،
تېلموروب کؤپ تیکمه مېنگه کؤزنی.

کیمنی سېوسنگ ارزیگه‌ی، ای خسته قوش؟
سېن بو سؤزنینگ معنیسی گه ایله هوش:

دانه اېردیم اوی توبیده یاتبېدیم،
بیر توگون ایچره قوروبان قاتبېدیم.

آلدی بیر کون باغبان قؤل اوستیگه،
باغ ارا اېکدی مېنی یؤل اوستیگه.

کؤکلم اېردی، یاغدی یامغیر تینمه‌یین،
کؤکه‌ریب یېر اوزره چیقیدیم سینمه‌یین.

كېچە - كوندوز باغبان كېلگەى اېدى،
سوو بېرىب يانيمده اۇلتىرگەى اېدى.

غنچهلر قىلديم نېچە كوندین نرى،
يم - یشیل اېردى كته باغ نینگ هر سرى.

تانگ شَمالى تاغدن اېسدى كېچەلر،
تۇلدى گلگە هر بوتاغيم نېچەلر.

اېندى سېن باغبان نى سېوسنگ ارزيگەى،
تينمه گن انسان نى سېوسنگ ارزيگەى.

سېو يَنه تانگلرده اېسكن يېلنى هم،
هر بولوتدن يېرگە اېنگن سيلنى هم.

كۇر كه انسان محنتى اېردى مېنى،
گللتیب يانيمگە چارلتدى سېنى.

بيليم تاجى

كېلىنگلر بىر بىراونى كېچىرەيلىك
كېلىنگلر كىنە اۋتىن اۋچىرەيلىك

بۇلر، بىز ھم تحمل پيشە قىلسك
بىلىب بىر - بىرنى قدرىن بىرگە يورسك

ىنە بىز سۇزلەسك صلح و صفادن
كۇريب يورسك وفا ھر آشنا دن

بیلیملر تاجی بۇلسین باشیمیزده
قووانچ بیراگی بۇلسین قاشیمیزده

غنیملر ابلکه سین یپرگه اوره یلیک
بریمیز بیر بۇلیب دوران سوره یلیک

سینیق دیر کبمه میز دریاده توفان
کسل دیر ناخدا بیز بونده حیران

یپتر کۇپ فتنه لر قربانی بۇلدیك
گل آچمه ی سرغه ییب هر یپرده سۇلدیك

تۇکیلماسون ابلیم نینگ قانلی یاشی
یانیب تورسین سعادت نینگ قویاشی

قضا تقدیر دیب نالان یوریمیز
نی چاره دېب دلی ویران یوریمیز

جهالتدین بوگون بیچاره بۇلدیك
وطندن ایریلیب یوز پاره بۇلدیك

قرامی آقمی فرقین بیلالمه ی
یوریمیز غم چپکیب لحظه کولالمه ی

بيليم دير چاره هر بير درديميزگه
بيليم روح بپرگوسی شه فردميميزگه

۲۰۲۴. آگست. ۲۶

امېريکه. مساجوست. اسپرينگ فيلد

باله‌لیک دوریم

باله‌لیک دوریم ابدی طرفه زمان
دنیاگه کپلگن یبریم جنت نشان

اوخلر اپردیم آنه جانیم یانیده
جانیم اپردی آنه جانیم جانیده

هر قچان اپردیم آتم ارداغیده
اپرکه لردیم اونگه یاشلیک چاغیده

هر زمان قیلدی دعا بختیم سؤره
آنه جانیم باقدی اؤرگگه اؤره

ملا بپرگن کؤز توماریم بار ابدی
تونلری دایم آنه م بیدار ابدی

اوخلتردی الله ایتیپ ییغله سم
کویديرردی دود قیلیب اسپند هم

جوگی کپلسه اوییمزگه هر قچان
طالعیمنی آچتیرردی بی گمان

بیشیگیم گه آسدی کؤز مینچاغینی
مېنی دېب بيلمسدى سؤل و ساغینی

کته بؤلديم آنه نینگ مهری بیله
اله لرنینگ کویى و شعرى بیله

اېندی مکتبگه بارردیم اېرتەلب
خوش اېدی آته آنه م باشیم سیلب

مېن بیتیردیم مکتبیمنی شوق ایله
چون سوادیم چیققن اېردی ذوق ایله

آته آنهم بئرله كؤپ خرسند اېديم
مېن اولرگه ايسته گن فرزند اېديم

۲۰۲۴. اكتوبر. ۱۴

امېريكه. مساجوسيت. سپرينگ فيلد

زمان جبرى

سېن قەيپىردە مېن قەيپىردە اى اېلىم
اى وطنداش، اى جگر جان و دليم

دوستلر - فرزندلريم مېندين ييراق
يازমেدى نيلهى مېنى درد و فراق

قالدى مېندين كۆپ اوزاق شهزادهلر
بۇيلرى تيك اۋزلرى آزادهلر

زمان جبری مېنى سيزدن اييردى
رسا قديمى خيمچه دېك قه پيردى

نې قيله ي دردېمنى اۋزيم تارته من
غملريم خسته كۈنگيلگه آرتە من.

نېرده قالدې فاريابيم باغلى
قه يده اېندى گريوانيم تاغلى

نې قيله ي يانيمده يۇق اۋرتاغلر
اۋتدى كېتدى بيرگه يورگن چاغلر

نې عجايب دور كېلدى بيلمەدېم
ياكه اۋيلب كوپ تامل قيلمەدېم

ايگنه بيرله ييغكنيم ساوريلدى كو
خسته دل اۋز قانيگه قاوريلدى كو

آنه يورتيمده يمان دير روز گار
قان يوتر يورتداشلىر ليل النهار

۱۸.۲۰۲۴.اكتبر

امېريكه.مساچوسيت. سپرينگ فيلد

نى نواسى

نى نواسى خستە كۈنگلىمنى آچر
نى صداسىدىن كۈنگىلدىن غم قاچر

نى نىنگ آھنگى پرىنى اۋىنەتر
نى نواسى خستە جاننى سۋىلەتر

تونلرى نىلر صداسى ساچىلر
نى سېسىدىن غنچەلر ھم آچىلر

نی نواسی نینگ عجایب سحری بار
اونده مولانای رومی مهری بار

صوفیلر اؤینر سماع آهنگیده
مولوی عرفانی نینگ فرهنگیده

نی نینگ آهنگی قولقلرگه یاقر
سوو اگر بؤلسه بولاقلرده آقر

نی نواسی دیر فلک نینگ ناله سی
نی نینگ آوازی تؤلون آی هاله سی

نی سېسی نرگس گلی نینگ تاله سی
نی اېرور موسیقه نازک یاله سی

نی سېسی دیر درمندلرگه دوا
روحگه بېررگی نی آوازی شفا

۲۰۲۴. اکتبر. ۲۰

امېریکه. مساجوسیت. سپرینگ فیلد

رباعیلر

ساغلام بۇلەیین دېسنگ غملرنی اونوت
كۈنگلینگنی سيقوچی خسته دملرنی اونوت
غربتده ينه انچه داوانلر آشه سن
اوترونكدهگی پیچ بیرله خملرنی اونوت

هر لحظه كۈنگیل سېن سری مایل بۇلهدی
وصلینگ یۇلیده کویینگده سایل بۇلهدی
کۈزیم کۈرهیین دېیدی سېنی طرفه نگار
زلفینگ آچیلیب اۋرتدهدە حایل بۇلهدی

چهار پاره لر

الف) هزج مسدس محذوف وزنیده

ساغینچلر

سلام، ای دوستیم، اشرف شریفی،
اؤقیدیم بیزگه یازگن شعرینگیزنی.
اؤقیب هر مصرع و بیتیده سبزدیم،
ساغینچلر بیرله قهیناق مهرینگیزنی.

اگرچه بار اېکن تقدیریمیزده،
نېته یی یاقمهیدی بو غربت دیاری
وطنده قالدی بیزنینگ قریه – قیشلاق،
نې بار اندخوی بو یېرده، نې «غوزاری»
ساغیندیم فاریابی دوستلرنی،
اوزاق توشدیم وطنداش یارلردن.
فراق اؤتیده ییغلر خسته کؤنگلیم،
ییراقمن، نې قیلهی، غمخوارلردن.

یانیمده یؤق نېتهی کاتب، امینی،
قنی آلتای، آرال دیک نکتهدانلر.
وطنده قالدی تؤلکین بیرله تؤران،
ینه تاشقین دېک اورتاق مهربانلر.

كۈررمن توشلرئمدە فارىاب نئنگ –
كېلئندېك جلوه قئلگن باغلرئنى.
ئشئل وادئلرى، كۈمكوك اءئرلر،
قۋى و قۋزئلرى، اۋتلاغلرئنى .

ءىات ئخشى اوتر بو ئپردە، اما
سئز ائتگن سائ و چارباغلر تائئلمس.
تائئلور ئكه – ءوكه تورك و اۋزبېك،
و سئزدېك ئار و اۋرتاغلر تائئلمس

لئبئ استاءئمئز كۈنگلئمگه ئاووق،
قۋئئم تائگن ولئ مېئءن اوزاقءه
ءبر آلئب تورءمن واتساپءن
ئشرمن چون اولرءن كۋپ ئئراقءه

۲۰۲۴ سئپءمئر. ۱۲

امېرئكه. مساووسئت. سئرئنگ فئلد

یمان یولمه

بو دنیاده بَری اؤز نفیسگه قول
گدا می، شاه می یا که او قارون
تیریک جان تلپینر نَفسی بویورسه
اییق می، ایت می یا بؤری، میمون

بو دنیا برچه نعمتلا اویوی دیر
گدالرگه ییتر قیسماق و نَوَقان
گدالر کچکولیکه تنگه توشگهی
شه انباریکه یاغگهی زر فراوان

بو دنیاگه کبلیب سن ای برادر
چیده باسیب تیشینگنی تیشلرینگه
چیده ملیلر یوتر دایم حیاتده
سپنگه آمد تیلر من ایشلرینگه

قۇیالمه ی سن اگر یاره مگه ملهم
اونینگ اوستیگه هم ساچمه توزینگنی
کیشیگه بؤلمه سنگ گر یار و یاور
یمان بؤلمه خدا کؤرسین یوزینگنی

قۇلینگدن کبلسه قیلگیل یخشی لیکنی
کیشیلر دردیگه درمان بؤلیب یور
بو دنیاده چپکرگه غم کم ابرمس
بپريلمه غم – الملرگه کولیب تور

۲۰۲۴. سپتمبر. ۲۰

امبریکه. میاچوسیت. سپرینگ فیلد

وطن مهري

اونوتمس من سېنى تاكه تيريك مېن
اېسن بؤل دايمای آنه يورتيم
قرا توپراغلرينگ زر - توتيا دير
اميديم - عزتيم ويرانه يورتيم

وطن گر آغريسە جسمينگ او يېرده
بو يېرده ققشه گي آزرده جانيم
اگر بيلسم سېنينگ ناخوش ليگينگني
آليسده زيرقيرر بار استخوانيم

كېچە - كوندوز سېنگە ساغلىق تىلرمن
بارردىم كۆرگەلى بۇلسە توانىم
قناتلى قۇش بۇلىب كېلدىم بو يېرگە
قالىب كېتدى او يېردە آشانىم.

مېنىنگ جايىم وطنده قالمەسىن بۇش
عزىزىم، دوستىم، اهل زمانىم
كۈنگلىدن چىقمەگى مېرىنگ وطنداش
تامىرلردە آقىب تورسە بو قانىم

بوتون عمرىمده سېودىم ملتىمنى
سېنى سېومەى بۇلرمى زادگاھىم
بۇلر من خدەمتىنگدە كېچە كوندوز
اگر مەلت بېرر بۇلسە الھىم

۲۰۲۴. سېتىمىر. ۲۱

امېرىكە. مساجوسىت. سېرىنگ فېلد

ب) برماق تيزيميده گى چهارپاره لر

۱۱ بۇغينلى چهارپاره لر

آنه تىلى قدرى

سېن تىلىنگ سېومه سنگ، سېومه يسن اېلىنگ
آنه نكنى سېومه سنگ، سېومه سنگ تىلىنگ
تىل سېنىنگ كىملىگىنگ، فخرىنگ - غورىنگ
آنه تىلى بارلىگىنگدن حاصلىنگ

آنه تىلى بارلىگىم نىنگ چراغى
آنه تىلى جانىم، عزتىم - شانىم
تفكر باغى نىنگ سىراق بلبلى

آنه تىلى فخرىم، تامىرده قانىم

آنه تىلى هر آن سۇرهىدى بىزدن:
بوتون جان من، مېنى قىلمهنگ چله جان،
مېنى ايشلت، لېكىن چله ايشلتمه!
توركى تىللر ارا بويوك سلطان من.

قانونلرىم اۋرگن، سۇزلىرىم اۋرگن،
سۇزگه باي تىللارنىنگ خاقانى اۋزىم.
مېن شاه لرنىنگ تىلى، بويوكلر تىلى.
تىللر شاده سىده مرجانى اۋزىم.

آنه تىلى زىنهار كېچىرمىس بىلىنگ.
قانونلرىن بوزىب سۇزله گنلرنى،
آنه تىلى سىيلر، سېور هر قچان،
تىلىم دېب يىغله گن، بۇزله گنلرنى .

آنه تىلى قدرىن بىلمه گنلرنى.
آنه تىلى قرغەب يورر اپرته - كېچ،
آنه تىلىم سېنى سېوه من چىندن،
بۇنىمده دار بۇلسه، باشىمده قىلىچ.

اسلام ۲۰۲۲ اكتوبر ۲۱

كېكسە تارىخ

اى اېسكى تارىخىم، كېكسە تارىخىم
باتير اجدادلىرىم، آلپ خاقانلىرىم
آلتاي زاده لىرىم، اورال زادلىرىم
آتيلا خانلىرىم، تېمور خانلىرىم

گوبى صحراسىدىن كۆرىنەر چىنغىب
آتىنىڭ تويىغايدىن ساقىلگىن تۇپراغ
يوكسك ھەمتىنىڭگە ازىلدىن اۋلچاۋ
آلتاي ھەم اورال ھەم بويوك بابا تاغ

یؤلینگ توسالمه دی عظیم دیوارلر
هر یانگه آت سوردینگ کیشنه دی چاپتی
هنددن آلیب چین گه، چین دن بالقان گه
سپنینگ خاقان لیگینگ، کینگ جهان تاپتی

مینگ - مینگ ییل تاریخیم بېداو، سمندی
نېگه بو دور ایچره کیشنه ی چؤکدینگ؟
نېگه باتقاقلردن اؤتمه دینگ بؤکیب؟
نېگه کمند ایچره قالیب یاش تؤکدینگ؟

حلی چیقمه گندیر زمان اېسیدن،
آلتین اؤرده لر نینگ شکوهلی آتی.
هلی چیقمه گن دیر تاریخ اېسیدن،
تورکلر نینگ چاپتیرگن تولپار قیراتی.

یېتر کمند ایچره شونچه تونش لر،
شونچه قنترلیکلر، شونچه لر ساوغین.
ای کېکسه تاریخیم! بېداو، سمندینگ،
آلیب میدانگه کیر قیلیچ قیلمه قین.

هر تامانگه جر سال، ندا بېر ندا،
میدانگه چیقراگیل سوارکارلرینگ،
جیرندین، سمندین، سورخین مینیشیب،
یېغیلیب یېتیشر، کماندارلرینگ.

سور، ھیدە، قمچی اور کپلەجککە باق،
ینە باسیب اۋتگین اېگری یۋللرنی
«ینە قد کۋترسین آنە تورکستان»
ینە بیلیب یورگین اۋنگ و سۋللرنی

آخراولاغ

سپور سېيسلرېم – آت باقرلرېم،
قۇش ايىل قىلىنگلر سمند و سورخين.
چاپرگه تيارلنگ جرنډ، تۇريغنى،
اولاغ باشلنەدى البتە يقين.

باتور چاپاندازلر، آت چاپرلرېم،
سيزلر هم شەيلىنىپ تېتىكراق تورىنگ.
قمچى كۇترمەي مىنگن آتىنگىز،
اشارە بۇلگندەي ميدانگە سورىنگ.

اۋجەنى كۋترىنگ اىنتىلىب يېردن،
تقىمگە قىستىرىنگ قاتىرىب دلدن.
تقدىرى بىر بۈلگن قرىنداشرىم،
قۇرەدە قتنەشىنگ جان بىلە دلدن.

حرىفلر قۇلىگە تېگمەسىن اولاغ،
ھىرپاندن آت سالىب اونگە يۇل بېرىمگ.
دشمنلر باش اېگىب، قۇل بېرىر بۇلسە،
مىر اېتىر شاشىلمىنگ، اونگە قۇل بېرىمگ.

آخىر اولاغ چاغى، چاپاندازلىرىم،
حق سىزگە يار بۇلر، بخت ھىم بې گمان.
يۈگىنى سىلكىتىپ خىطگە يېتىكىزىنگ،
قىتەدن تىرىلسىن اولوغ شوكت - شان.

كۈپ يىللر اېزىلەدىك كوتىب اۋلتىردىك،
قولى فرىستلرنى اوشبو مىدان نى.
حق آلرگە تاپدىك البتە مىجال،
يارەدن قان تۈكىب، كۈپ بېرىب جان نى

اى اولوسىم قۇرقمە، قىغورمە خلىقىم،
قرا كونلر اونوت بۇلر حرمانلر،
قوللىكدە قالمەگى حقسىز كۈنىكىمس،
توراك آنە سوتىنى اېمگن اۋغلانلر.

تولپارگينم

چاپگين ينه تيزراق، چوو تولپارگينم،
جرليكدن بۇكيىب اۋت قمچى اورمسدن
يۇل يورسنگ هم مۇل يور تېرلب هاريمه
تۇغرى يۇل سرى يور يوگن بورمسدن

قره ب تورمه چاپگين ميدان اۋزىنگدن
اولغه ييب كېكسه يگيل حلى هم تاي سن
سه ييسلرينگ سېنى اۋيلر جانندن
قۇرقوو كۈزىنگده يۇق غيرتگه باى سن

حلى منزل اوزاق شاشيلمه ينه
يۇل يريم بۇلمسدىن آياقدن قالمه
يوگىريب توياغىنگ آلديرمه، آقسب
مقصدگه يېتالمه يۇل ارا تالمه

قاره كۇرسنگ هوركمه منزلىنگ اوزاق
يوگورگن ايتلرنى كيشنه بان قۇرقوت
حلى داوانلرنى باسيب اۋته سن،
قۇرقمه داوانلردن تيتره مسدىن اۋت

يۇلىنگ باشقورگه اپاميشلر بار
ابگرىنگنى قۇيىب، ايىلىنگ تارتر
يۇلىنگ تۇسالمه يدى قۇرقاق دهيدىلر
كۇزىدىن ياش اپمس بلكىم، قان آقر

آليسلىر كۇزله مه ي، داوانلر آشمه ي
مقصدگه يېتىشماق خيال دور – گمان
باسگن ايزلرىنگدن اۋتگن يۇلىنگدن
كېله جك اولادگه قالدىرگىل نشان

شېرغان ۱۳۷۱ ئور

آغیرغم

نې بۇلدى ای فلک بیزنی اییردینگ
جگربند و عزیز و مهربانندن
نې بۇلدى ای فلک بیزنی اییردینگ
رسول آتلیغ قدردان – قهرمانندن

الم – غملر کؤنگیلده آز اېمىسدى،
ینه بوکدینگ بېلیمیز تازه غمدن
نېتهی بختیم سمندی مودره دی وای!
نې چاره بو آغیر غمدن – المدن

نېگە بيزنى بويولده يگە قويدىنگ؟
 بو ملت نىنگ سېويملى آرقەداشى
 نې بولگەى اېرتە بيركون، بيزنىنگ احوال
 كە سېنسيز نې بۇلور ميدان سواشى؟

سېنى سېوگن اولوس ماتمده قالدى
 سېنىنگدېك پهلوان اېندى تاپالمس
 قۇروقلىشده بواۋرمان يۇق و بارين
 سېنىنگدېك ارسلان اېندى تاپالمس

نېچە يوز يىل اۋتېب، دنياگە كېلدى
 تېموربېك نسلیدن بير باتير اۋغلان
 اولوسىم، ملتيم دېب جاندين اۋتدى
 بو هم بيزگە بۇليپ ايکينچى كىپتان^۷

گۈزل باغلر اديرلر، تاغ و تاشلر
 توتيب ماتم ياتر، اېردى يوليمده
 رسول دېب آتىنىنگ يازمكده دوستلر
 قلم هم يىغلهدى تونده قۇلیمده

سېنىنگ جايىنگنى جنتدن تىلرميز
 يۇلىنگده بيزهم اۋلسك يۇقدور ارمان
 يايونىنگە ياي بوليپ، دوستىنگگە دوستمىز
 اونوتمىمىز سېنى بير لحظه بير آن

اونى آلدینگ يوزيميزدن خدایا!
سؤره یمن، اؤرنینی بؤش قۇیمه اېندی
گر آلدینگ باشیمیزدن تاجیمیزنى
بو يۇلدە كۇزیمیزنى اویمه اېندی

فیض آباد – فاریاب ۱۳۷۵. سرطان ۰۶

اوخله ياتگن بخت

اويقودن تۇيمه گن بختيم اۇخله ي بپر
مېن بار مېن كه قيته آچمه كۇزينگنى.
سېن و مېنگه دنيا كوليب قرهمس،
اويغانيب قيينه مه اصلا اۇزينگنى!

آشيغي آلچى لر، دنيا سيزنيكى!
سعادت، اېشيگين آچمه دى بيزگه.
آقشامدن قالگننى توشده يېيه ميز،
بار ناز و نعمت لر مبارک سيزگه!

كۈپ يخشى كۈرگىنىڭ - دوستىنىڭ آلدىدە،
اۈگەي - اۈكسىچە ھەم بۆلمەدىڭ اخىر.
يالغانلار زھرىنى سىپىقردىڭ سىراب،
نىگە تىرىك دىرسن؟ اۈلمەدىڭ اخىر!؟

يىقىلىپ - سوريلىپ بارەمن يۆلدە،
آرزولرىم آتى مودرەب بارەدى.
الەب يورگن مېنى شىرىن خياللر،
سۇنگى منزلگچە سودرەب بارەدى.

بھاردە كۈكرگن لالە گللردېك،
عمر دېگىنىڭ ھەم اۋتىپ كېتركن.
اېشيتىلگن طەنە قىرگىنىڭدە،
جگرىنىڭ - بغيرىنگى سۋتىپ كېتركن.

دنيا گە ادەشىپ كېلدىم شېكىلى،
عسل تاتەي دېسەم زنبور چاقەدى.
اۋىنب كۈلەي دېسەم قنى غمگسار؟
غملرىم ياش بۆلىپ كۆزدن آقەدى.

يىگىتلىك ھەم كېچتى اۋرتە ياشلىك ھەم،
كور بۆلەيىن كۈرگن بۆلسەم حلاوت،
ياشلىگىم كېتدى دېب اۋرتىنمە كۈنگلىم،
كېكسەلىك دىفترىن، قىلگىل تلاوت.

دنیا الداچی دیر، دنیا اهلی هم،
خضر دېگنلرینگ خرس بؤلیب چیقیر.
الداو توزاغیگه ایلینگنلرنینگ،
کولدیریب - کولدیریب بؤیینی سیقر.

کابل. ۱۳۹۹. ۶/۱۷

بهارنى ساغينديم.

بهارنى ساغينديم، غربت يورتىده
يم - یشیل میسهلر - قیزیل گللرنی
یىغلهیدی کۈزلریم هر قچان اېسلب
اۋتگن بهارلرنی اۋتگن ییللرنی

ساغیندیم چوچمامه، جۇرغاشیم گلی
اۋسیب یاتگن اۋشه ادير قیرلرنی.
یاسمن، قیزغلداغ، مینگ تونیس چپچک
بلقیگن بغریده سای اديرلرنی

بوغدايزار سَیليگه بارگن آنلريم
زرغلداق قوشلری تينمه‌ی سیرردی
بو گۆزل قوشچه‌لر سیره‌شین تینگلب
باغ کببی آچیلیب کۈنگلیم ییرردی

تانگلرده اېسردی مه‌یین شبادە
منگله‌ییمنی دایم سیلب اۋتردی
باغلرده کۈکرگن گل بته‌لر هم
چقنه‌گن گللرین مېنگه‌ توتردی

یامغیرلی کونلرینگ ساغینگنیمده
کۈزلریمدن یاشلر تۈکه‌ من وطن!
قچان بیر کون باریب یشیل قۋینینگه؟
تیز چۈکیب تۈپراغینگ اۋپه‌ من وطن؟

یورتیم بهارینی کۈرگیم کبلەدی
نې قیلە "یېر قتیق کۈکلر هم ییراق"
اۋرتە دە ایریلیق سالدی بو هجران
قسمتده بارابکن غربتده فراق

اېندی قنی اۋشه‌ آلتین چاغلریم
قه‌یتیپ کۈررمنمو اوشبو دملرنی
میسر بۈلسه‌ گر یورتیم بهاری
یووب تشلر اېدی دلدن غملرنی

يورتيم بهاريگه اۋخشه مس اصلا
غربت نينگ بهاري. غربت هواسي
قيده ذوق بېره دي بيگانه يورته،
قوشلر نينگ ناله سي، بلبل نواسي

"بابر" دېك مېنينگ هم كۈنگليم آچيلمس
بيگانه يورتلرده مينگ بهار اۋلسه .
مبادا كېلمه سين مېنگه او چاغلر
عمر يم نينگ گللري غربته سۋلسه

اسلام آباد. ۲۰۲۳. مارچ. ۰۵

زمانه

آه، مېنى قىينەيدى غرېت عذابى
 بىچارەلىك بىر يان، بىكسلىك بىر يان
 كۈنگلىم آچەى دېسىم قنى ھەمدردىم؟
 دردلىرىم يوتە من، يوتە من ھەر آن

خيالىمدە اۋتر لحظەلر يىلدېك
 كۈزلىرىم يۇقلەيدى كېچە اويقونى
 تىنىپ - تىنچىمەگن يورەك پرىشان
 دلە طغيان اورر غملر تۇلقونى

آه، عزيز عمرىمىنىڭ عزيز آنلىرى
 دەيدى شىمال كىي اېسىپ اۋتماقده
 يلچىمەدىم حيات سېنىڭ قۇيىنىڭدە
 نې موھوم كېلەجك مېنى كوتماقده

رحمی یۇق زمانه، جان و تنیمنى
اۋغیرده ینچه دى لحظه ده تینمه دى
داوول - شماللرده اېگیلدیم اما،
ایزغیرین آنلرده بوکیلدیم سینمه دى

آه، نېته دى تقدیریم آسیلگن قیلگه
زمان تۇخته مه یدی، تینمه دى اۋته دى
رویابگه چیقمه گن کۋپ آرزولریم
کپه لکلر کبی اوچیب کپته دى

اېندی بهارلرنینگ طراوتی یۇق
تیکندېک تویولر چمنده گلر
کۋنگلیم سیقيله دى - سیقیلر بغریم
شونده دى بۇلیب اۋتر آیلر و ییللر

ای گۋزل حیاتیتم ای عزیز عمریم
مېن سېنگه کۋته من بیرهم کونلرنی
امیدلر چیلیرین^۸ توتیب باره من
آرتیمده قالدیریب قاره تونلرنی

اسلام آباد. ۲۰۱۳. مارچ. ۲۱.

تبسم قوشى

كۈزلریمده اوخلر آسوده مونگلر
انچه بۇلدى يینه كۈنگلیم پریشان
لبلریمدن اوچگن تبسم قوشى
آلیسلرگه كېتگن يورهك پریشان

نازه كودكلردېك ترك اپتدى مېنى
قه یتە كېلىپ قۇنمس دوداغلریمگه
يۇق، او بير كون كېلر يینه يرەشيب
باشینی قۇيگوسى قوچاغلریمگه

مہیین شبادہنی قومسہیدی کۈنگلیم
کوئەدی او بہارلرنی - یازلرنی
کۈنگلیم یارور ینہ کۈرسہ کۈزلریم
کۈک یوزیدہ اوچگن تورنہ - قازلرنی

کۈزیمدہ موزلہگن قووانچ یاشلری
بیر کونی اویغانسہ مونگلی اویقودن
کۈز یاشلریم اېریب یاشگہ ایلنسہ
کۈنگلیم نجات تاپسہ آغیر قیغودن

اسلام آباد، ۲۰۲۲. سېتمبر ۰۵

یئگی اولاد

بیز عجب ملتمیز ای داد و بیداد
کیملردن بت یسب اوژنی بتپرست
شو بُتگه سیغینیب کچه - یو کوندور
یوریمیز هر تمان باده ایچمه‌ی مست

بیز عجب ملتمیز بؤلالمه‌ی آباد
تقدیرگه تن بېریب یوریمیز نالان
باشقه‌لر بیرلشدی، بیرلشالمه‌دیک
رنگیمیز ساماندير یورتیمیز تالان

بیز عجب ملتمیز ای داد و بیداد
بتلرگه تاپشردیک عنان اختیار
مېنگلب قاره کؤزلر بؤلدیلر قربان
بیز فقط بتلرگه بېردیک اعتبار

بیز عجب ملتیمیز، بۇلەى دېب آزاد
ینه شو بتلردن نجات ایستهیمیز
کیملیگیمیز بیلمهى ینه اۇلردن
کۆکلرگه اوچرگه قنات ایستهیمیز

بیز عجب ملتیمیز مینگ آه و افغان
بتلرنى مقتەشیب یورهیمیز شادان
معجزه چیقمهدى بو هیكللردن
آغیر کونیمیزده قاجدیلهر هر یان

نېگه اۇزگرمه دیک، اۇزگرمه دیک؟
عصرلر هم اۇتدی، ییللر اۇتماقده
بو احوالده بارمو بیزده بیر جواب
ینگى اولاد بیزدن نیمه کوتماقده؟

ملتیم تقدیری قیینهیدى مېنى
کۆکسیمگه اۇرهدى قیغولر شبخون
بیغلهیدى کۆزلریم تینمهى بیغلهیدى
بیری جیحون بۇلیب بیرىسى سیحون

۲۰۱۴. آگست. ۱۱

امېرىکه. مساجوسیت. سپرینگفیلد.

يیغلمه گن کۈزلر

یورهک ییغلسه هم سېن ییغلمه یسن
تاش بۇلیب قالدینگ می آچیق کۈزلریم
مېنى قیینه گنده چېکسیز عذابلر
سېنگه قیلمس تاثیر یومشاق سۈزلریم

نې قیلەى غربتده شو اپکن تقدیر
عمریم نینگ گللى سۇلیب بارقده،
دوستلر فراقیده قیینه لیب هر آن
صبریم نینگ کاسه سی تۇلیب بارماقده

حیات نینگ نې عجب اۋیینلری بار
باشیمگه یوز تومن غوغا ساله دی
اوشاتمه گن دنیا آرزولریمنی
بو ضعیف تنیمدن اۋچین آله دی

آرتیمده قالدیریب آلغه باره من
یم - یشیل وادیلر تینیق کونلریم
شفقتسیز آچوندن قیلیم شکایت
کیم نینگ قولاغیگه یېتر اونلریم؟

اېسكى كائانات

دنيا اېكن، نېتەي وفاسيز دنيا
عمرىمىنىڭ چراغى سۇنىيىب بارماقده
ياشلىك كېتدى اۇتىب، قىتە تاپىلمىس
كۈنگىلىم بو كونلرگە كۈنىيىب بارماقده

آرقەدە قالدردىم يىخشى كونلرنى
كېلەجكدە پارلرمى دېب حياتىم؟
سەادت قوياشى قىدە نور ساچر
اوچىيىب بارگىم كېلر بۇلسە قناتىم

قنچه قىيىنلىسم ھىم اۋتەدى دىملر
يىغلىشنى بىلمەيمىن آغىر كونلردە
الھام قاچىر گاھى يازەى دېسىم شىعر
اوخلىشنى بىلمەيمىن اوزون تونلردە

آغرىغىم اۋكسومەى آرتىب بارەدى
تقدىرگە تن بېرىب يورىمىن نېتەى
دىنيا امىد بىلن دېگن سۈز لرگە
ھىر آندە ايشانىب تورىمىن نېتەى

اۋتكىنچى دىر دىنيا، دېىدى دوستلرىم
بلكە اۋتسە بىر كون اۋتىب كېتەدى
اونگە قدر سىرلى چېكسىز كائىنات
سناقسىز انساننى يوتىب كېتەدى

۲۰۲۴. آگست. ۳۱

امېرىكھو مساجوسىت. سېرىنگ فىلد

بیر قوده گل

يامغیرلر قارلرگه ایلنگن کونلر
سېنى کۆرگیم کېلر، ای سېوگیلی یار
بهاردە دلەلر یشنه گن دملر
سېنى کۆرگیم کېلر گۆزل گل عذار

تونلرنینگ اویقوسیز اۆتگن چاغلری
یادیمگه توشردی آیدېک یوزلرینگ
اوخلەسم هم دایم توشیمده اېدینگ
کۆنگلیم قووانتیریب بالدېک سۆزلرینگ

میلی، یورسنگ یورگیل مېندن ییراقدە
بو غریب کۈنگلیمنینگ مداری سېن سن
عشقیم دنیا سۈنینگ یالغیز – یگانە
بایلیگی، بارلیگی وقاری سېن سن

قۇشیغینی کوپلر بلبلر ینە
چمندە کۈرسەلر گلدېک یوزینگنی
سۇلغین دمنلر هم یشنر قیتەدن
بارگنینگدە بیرکون کۈرسە اۋزینگنی

اگر رد قیلمەسنگ عشق اظهار اېتیب
بیر قۇدە گل بېرە ی کۈنگلیم باغیدن
قیزیل، سربغ کۈیلک تیکە من سېنگە
جانیم رشتەلری، گل ییراغیدن

۲۰۲۴. سېتەمبر. ۱۹

امېرىكە. مساجوسیت. سېرینگفیلد

الهام پریلری

کۈزلریمدن آقر یوم – یوم یاشلریم
دردیمنینگ زۈریدن یازە من شعریم
اۋرتەدە قیینەلر آزرده کۈنگیل
شعریمگە یوغریلر بار بوتون مەریم

الهام پریلری ترک ایتمس مېنى
قیتیققلب تورەدى تونده کونده هم
اویقوده قۋیمەیدی، دردیمنى بیلমেى
موج اورر مصرعلر – بیتلر تونده هم

قلم رنگى بۇلر كۇزىم ياشلىرى
يازىر من ھەر زمان شعر و ترانە
وطنداشلىر اۇقىب خرسند بۇلسىن
تون و كونده چلىب چنگ و چغانە

وطنداشلىر، وطن نىنگ مھرى دايم
يشىر كۇكسىمدە منگو - جاودانە
بىرار كون بو كۇنگىل شادلىككە تۇلسە
يازرمن شعر و بىتتىم عاشقانە

قوروسىن درد و غملرنىنگ نېگىزى
برى يورسىن سلامت شادمانە
بو دىر مېن كمتىرنىنگ آرزوسى
يشىنگ ھەر دم بو آچونده شھانە

۲۰۲۴. سېتىمىر. ۲۳

امېرىكە. مساجوسىت. سپرىنگ فىلد

عقل جوهری

اوروشدیر انسان گه ازلی میراث
هابیل توکمه دیمی قابیل قانینی^۹؟
دنیا توگه مسه، توگه مس جنگلر
اوروش آلیب بارر آدم جانینی

بو قنقه مخلوقات نینگ اشرفی
بیری فرعون بۆلیب نېلر قیلمهیدی
اؤز نسلی قانینی تۆکه دی یپرگه
بیری منقورتلشیب اؤزین بیلمهیدی

۹. دینی روایتلرگه کۆره آدم اتا و مامه حوادن دنیاگه کهلگنیدن سۆنگ یبر یوزیده هابیل اینیسی قابیل نینگ

نېگه ايشانچىنگ گه مونچه بېرىلدىنگ
اۈز نىلىنگ گه بۇرى بۇلدىنگى مگر^{۱۰}
نېگه تنىمەيسن اۈزىنگى انسان؟
بېرىپ كېلماقده سن دنيا گه ضرر

يېر و كۆكنى كۇپراق تسخير قىلەى دېب
غرورىنگدن توشمەى چاپە سن هر يان
اۈتگە ياندىرەسن انسان نىلىنى
جھلىنگ اگر قىلسە بىر آندە طغيان

عقلىنگ جوهرىدن سۇرەسنگ ياردم
جھالت قوزغىنى تۇختەمى قاچر
مصلحتچى بۇلسە آنگ و هوش سېنگە
قيىن كونلردە هم يۇلىنگى آچر

اى انسان بىل عمرىنگ قىسقه دىر قىسقه.
بىرىرگە مَحبت بېرىپ يشب يور
بو اېسكى آچوندە قنچه يشەسنگ
آنە يېردە باغلر جنت نشان قور

۲۰۲۴. اكتوبر. ۰۳

امېرىكە. مساجوسيت. سپرىنگ فيلد

کولگو پریلری

قاره تون بغریده - ظلمت قعریده
اینتیقه من آفاق سحرنی کوتیب
صبریم نی سینه یمن برداشیمنی هم
تانگ آتر چاققه چه توریب قان یوتیب

یوره گیم ازلدن غم بیلن آشنا
کؤز لیم بیغله یدی تۆکیب یاشینی
کولگو پریلری ترک ایتگن مېنی
لبریمگه قۇیمس بیر زوم باشینی

اوشبو دنیا مېنى عاق قیلگن ذات من
حیات یېلکه سیده آرتیقچه بیر یوک
باشقه لر آلدیده نا قابل ذره
و لیکن اؤز خیالیمده مېن بویوک

دنیا سپندن اپندی قؤل یوودیم اصلا
هیچ بیر نرسنگ اپندی مېنگه قیزیقمس
آسمانینگ مصفا دبیدیلر ، اما
غبارلی کؤرینر مېنگه تینیقمس

یم یشل یپراغلر، شاخچه لر اوزره
قیب قیزیل گل آچدی، چقنه دی کولیب،
لیکن مېنینگ مونگلی مایوس یوره گیم
بیر یؤلی کولمه دی گلدېک آچیلیب!

لحظه لر کپچر و عمریم قیسقه لر
جانیمنی سیقماقده یاشیرین قیغو،
دنیا سونگیگچه کیم قالر ای دوست،
بیز اوترمیز، قالگوسی دنیا منگو.

مېن اوخله گن تونلر اوخله مس دنیا
اوخلشنی بیلمه یدی چپکسیر کائینات
آنه یپر بېشیگی تبیره تر بیزنی
یشش اله سینی ایتهدی حیات

۹ بۇغینلی چار پارەلر
کپینگى ییللردە مملکت شمالیدە سیلدە آقیب اؤلگن
باله جانلرنی اېسلب

زمان کاروانی

مېن اېسلردن چیققن خاطره
کیپرکلردن توکیلگن یاش من
مېن کۆزلرگه ایلینمه گن خس
سان – سناققه کیرمه گن باش من

کویلرده گی محزون بیر نوا
غیجکلرنینگ مونگی ناله سی
اده شگن قو ش چرچاق قناتی
مجنون تال نینگ اېگیک یاله سی

يشب يورسم دېيمن دنيا ده
اوشالمه گن آرزولریم كؤپ
قيغولریم باسيب يوريمن
حلی دلده تويغولریم كؤپ

قوشلر كبی قنات قاقیشیب
لحظه لر هم ییلدېك اؤته دی
تینیمی یۇق زمان کاروانی
تؤخته مسدن اؤتیب كېته دی

الوداع

استاد متین اۋتدی عالمدن
درغه سیدن ایریلدی کاروان
عندلیبی اپردی بو باغ نینگ
دیدى نازک، کۈنگلی مهربان

بختسيزلیکدن نالیمه دی او
قاره کونلر کپچیردی باشند
تیک بۈیینی بوکالمه دی غم
اراده سی مېکن می تاشدن؟

امید بیلن باقدی دنیا گه
دنیا اونگه باقمه دی کولیب
کۈنگلی حزین، لبیده کولگو
قره مه دی اقبال تېرمولیب

کتاب اېدی الفتی - دوستی
کوندوز- کپچه اۋقیردی هر آن
قلم چپکیب، معنویتدن
قوریب کبتدی محتشم قۇرغان

ایچ- ایچیده بیغلردی، و لېک
قهقه اوریب کولردی کونلر
نا حقلیککه، ظلم و ستمگه
سۇزلری له تاش آتدی تونلر

یازدی شاعر قصیده، غزل
تأریخینی، خلقینی اۋیلب
سېویب- سېویب حیاتی مکتب
طبیعتنی- یورتینی کویلب

آرهمیزدن کبتدی، الوداع!
شاعر بۇلیب توغیلگن انسان!
خاطره سی یشهیدی منگو
اونوتمه ییمیز اونی هیچ قچان!

انسان غمی

آرزولرینگ سیل بۇلیب آقدی
حیاتینگنی بېردینگ توپراققه
اېندی آقر خاطرهنگ – یادینگ
کۆز یاشلریم بیلە هر یاققه

ای عزیزیم – انسان فرزندى
کوزلرینگنی لایقه سوو یاپدی
سیل گه آقیب اۋلیشینگ بیلن
چاره سیزلیک معنی سین تاپدی

توكنمه یدی بیچاره لرنینگ
غم – المی، چپكسیز ماتمی
كېچه سیلدن كوندوز اوروشدن
قورومه یدی كۆزلری نمی

انسان اۇلر – جان اۇلر، سېنینگ
اۇلیمینگ نینگ دردی باشقچه،
آته – آننگ بغریدن قۇپگن،
آه – ناله سین دردی باشقچه.

دنیا و آدملىر

الداقچى دىر دنيا دېگنى
آدملىرى اېمس مهربان
چىن سۆزىدن يالغانى كۆپدىر
بىر - بىرىنى ساتەدى ارزان

آرزولرىم قىينهيدى مېنى
اوشالمسدىن قىرىدىم دېدى
اېسكى يۇلداشلىرىم ارمانلر همان
مېن كىي اولر هم تۇيىب غم يېيدى

تۇرتلىكلار

الف) رمل مسدس محذوف وزنیده

۱

يخشيليق كۈرەي دېسنگ قىل يخشيليق
آبرو بېرگەي سېنگە بىل يخشيليق
يخشيليق قىلگن يمانلىق كۈرمەگى
قىل يىنە ھەر آي و ھەر يىل يخشيليق

۲

كۈزلرينگ كۈزگو چىرايى جانگىنم
كۈزلرينگ بختىم نىنگ آيى جانگىنم
ناگھان توشسە نگاھىنگ مېن سىرى
كۈزلريم اوستىدە جايى جانگىنم

۳

يشنه گيل زيبا دياريم فارياب
زر ورقلى نامداريم فارياب
قىرق ايكي ياشينگنى قوتلوغ ايله رم
آرتديريب تور اعتباريم «فارياب»^{۱۱}

۴

اۋرتەدى، جانىمنى هجران اۋرتەدى
هجرىنگ اۋتدى حديدىن جان اۋرتەدى
ايكى كافر كۈزلرىنگ نىنگ شعله سى
اۋت ياقىب كۈنگلىمده ايمان اۋرتەدى

۵

سۈنگى يىللر اۋتدى قىغو - غم بيله
كېچدى تون - كون حسرت و ماتم بيله
يۇق ايش و تعليمدين اصلا خبر
زهرلندى ملت آغو - سم بيله

۶

سۈنگى يىللر اۋتدى قىغو - غم بيله
كېچدى تون - كون حسرت و ماتم بيله
يۇق ايش و تعليمدين اصلا خبر
زهرلندى ملت آغو - سم بيله

تۇرتلىكلار

(ب) ھزج مسدس محذوف وزنىدە

۱

سېنى اۋىلب سېنى سۋىلب يوررمن
قۇشىغىمدە سېنى كويلب يوررمن
بىرار مرتە كۈرەى دېب گل يوزىنگنى
دىوارىنگدن مدام بۋىلب يورر من

۲

وطن سېن آنە مىز، سېن جانىمىز سن
وطن سېن قلىمىز، سېن قانىمىز سن.
سېنى سېومەى بولرمى اى گۈزل يورت؟
وطن سېن فخرىمىز، سېن شأنىمىز سن

۳

اوتر هر كون المړ تازه بۇلگه‌ى
كۈنگىل نىنگ دردى بى اندازه بۇلگه‌ى
كوتىب مېرىنگ، محبت كۈرمه‌گن دل
ىتىم باله مثالى نازه بۇلگه‌ى

۴

قوچاق آچگىم كېلر سېنگه عزىم
سۈزى شكر لى بالدن لذىم
قرا كۈزىنگ اېرور جانىمگه آفت
ايكى آيدىن يوزىنگ گلدن تمىزىم

۵

نېچه آى دىر كېلرسن دېب كوتر من
كوتر من يۇللرىنگده غم يوتر من
بىلىب قالسم سېنىنگ كېلمس لىگىنى
جهاندىن يگه و يالغىز اوتر من

۶

طبيعت يغرىده ياتگىم كېله‌دى
خيال دېنگىزىده باتگىم كېله‌دى
اېسكى فكرلرنى، كهنه اۋىلرنىنگ
مىنگىنى بىر پولگه ساتگىم كېله‌دى

آنه تيلي ترنه سي

آنه تيلي، آنه تيلي اعتباريميز،
آنه تيلي، آنه تيلي افتخاريميز.

اؤتميشيم، تاريخيم، شان و شوكتيم،
سپن مينينگ عزتيم، كوچ و قوتيم.
مېن سېنى، مېن سېنى سېوگى گه اؤره ب،
كون سه يين آشيره ي بو محبتيم.

آنه تیلی، آنه تیلی اعتباریمیز،
آنه تیلی، آنه تیلی افتخاریمیز.

آنه تیلی، بیز مدام خدمتینگ گه شی،
رونقینگ یولیده، محنتینگ گه شی.
کپنگ جهان اهلی گه تانیتیب سپنی،
سپن بیلن سؤزله شیب، صحبتینگ گه شی.

آنه تیلی، آنه تیلی اعتباریمیز،
آنه تیلی، آنه تیلی افتخاریمیز.

کابل. ۱۳۹۹ میزان ۰۳

برماق تیزیمیده گی ابرکین شعرلر

حیات

حیات:

کؤزیمده گی یاش،
قیسی بیرکون کیپریکلریمدن،
زلال تامچی بؤلیم
تؤکیلر یپرگه!

یشش

اؤتمیشینگ اېسدهلیک - خاطره فقط
کېله جک موهوم دیر، تصور همان
یشش شو آنلر دیر
شو دم دیر یشش.

التماس!

قؤی غمیم بیرله اؤلهی،
ایربلیق دردینی چپکمک هم
اؤلیمدن دیر یمان،
عمرلر همدن بؤلیب یورگن غمیمدن
لحظه اجره تمه مېنی!
بو حیاتیتم،
اؤز غمیم بیرله تا پر معناسینی!

۲۰۱۲ کابل

مودره گن طالعیم

مودره گن طالعیم اېسان بۇل – آمان،
مودره ی مودره ی مېنى
سودره دینگ یۇلده.
قهرتان قیشلرنینگ موز کونلریده،
قرجلگن پیکریم،
میدانده قالدی.

اۋیلر اېدیم، آرزولرگه یېته ی دېب،
قۇلیمنى توتمه دی،
بغیریم ییغله دی.
مېنى قۇییب هر آن
قاره تونلرده

بختیم نینگ مشعلی یاغدو تره تمس .
یولدوزلرگه باقیدیم تانگ آترگچه،
ایاس تونلریده تیترب ساووقدن.
اقبال یولدوزینی –
قیدیردیم کؤکده.

میلیون - میلیون یولدوز ایچیدن
بیرته میتی یولدوز
کۆزلرین اوزمسدی دایم
مېنینگ کۆزیمدن
سۆزلەیدی مېن بیلن یاغدوسین ساچیب:
مېن سېنینگ بختینگنینگ سۇنمس یولدوزی
امیدینگنی سقله آویلب دلده!
طالعینگ مودره مس،
قۇرقیب اۇتیرمه!
حلی بختینگ آتی چاپر ایلگری.
حلی قنچه جولان اورر طالعینگ .
امیدینگ یولدوزی سۇنمه سین بی وقت.
امیدینگ طالعینگ،
اوچقیر قناتینگ،
حلی اېلتر سېنی اولوغ تاغلرنینگ
اېنگ بلند چوقیسی - قایه لریگه .
او یېرده هم تورمس، توخته مس ینه،
اوچیب یوکسلەدی،
کۆکلرنی کۆزلب،
فلکلر سیریگه یؤل لەیدی سېنی

کوتیش

کوتیش قنچه قیین، قنچه لر آغیر،
کۈنگیل کوتیشلردن سیقیلر هر آن .
زیرقیرهب آغرییدی دل کوته – کوته.
کۈزلر قاتیب قالر،
کوتیش چاغیده.

قولاقلر کوته دی تیلفون جرنگین،
هر بیر قۇنغیراق هم کوتگنیم اېمس،
باشقه بیر دوست، اۈزگه بیر آشنا،
ساغلیغینگ سۈره ی دېب زنگ اۋردیم دېیدی .

دوستلرنینگ باریگه شکرلر دېب،
کوته سن تیشینگی تیشینگه قۇیب،
مینگ بیر خیال سکرر
مییه نگده ناگاه.
کوته سن - کوته سن زمان چۇزىلر.
کونینگ چوزيله دی
آی و ییل کبی.

زغیرچه قالمهیدی چیده مینگ - صبرینگ،
کوتیش دلینگده گی تابینگ آله دی .
عصبینگ تارلری تارتیلر تغین،
اوزیله ی - اوزیله ی دېگن چاغلرده
قنده ی بۇلیب ینه
اوزیلمه ی قالر .

کوتیش حیاتده گی چپکسیز شکنجه،
کوتیش گل یوزیم نینگ زعفران رنگی.
کوتیش قنچه قیین،
قنچه لر آغیر،
کۇنگیل، کوتیشلردن سیقیلر یمان

۲۰۲۲ سېتېمبەر ۱۰ اسلام آباد

انتظارلیک

حیات لحظه‌لری
 سیقیلر هر آن
 زمان نی اؤلچشگه توزیلگن معیار -
 ثانیه، دقیقه - ساعت میللری
 یورمه‌یدی چقان.
 گویاکه ساعت هم چرچه‌یدی مېندېک
 انتظار چاغلری.

کۈزلریم تۈرت بۈلیب، یۈلگه تیکیلگن.
 کیپریکلریم و زمین،
 کۈترالمه‌یدی،
 انتظارلیک چاغ‌نینگ
 آغیر یوکلرین .

«بابر» طاقتینی طاق قیلگن اېدی،^{۱۲}
 مېنگه هم چېکتیردی اینتیقلیک دردین،
 قالمه‌گن آرتیقچه فرصت - تحمل.

۱۲. ظهورالدین محمد بابرنینگ اوز غزللریدن بیریده «انتظارینگی چېکریگه اۈزگه طاقت قالمه‌دی»، دېب

یازگن مصرعسیگه اشاره

بیراق،
قولاغیمگه شیویرلر بیر سېس،
مقصدگه یېتیشیب بؤلْمه یدی آسان،
تامچی هم صدفنینگ قۇینیده قالیب،
دُر گه ایلنگونچه کوته دی زمان

انتظارلیک چپکیب یورگن چاغلریم،
خیال خلوتیده یشه یدی امید

۲۰۲۲. آگست. ۲۳ اسلام آباد

باله لیگیم

باله لیگیم سېنى ساغیندیم
آنەم نینگ قۇینیدن اوزاقلشگندە،
آتەمگە اپرگە شیب بازار کپتردیم.
آتەم مېنگە
دکاندارلردن،
اپتەگیمگە نوقل و نوخات آلیب بېرردی.
قۇلیدە یېر یاغی شیشەسى توتگن
بازارچی باله کەى اېدیم اۋشندە
یخشی کۆرگن تاغەم بازاردە مېنگە،
بازار خرچی بېرگنلری اېسیمدە

قیشلاغده – اوییمده
تورگیم کېلمسدى،
چاپەلب چیقردیم اریغ بۇییگە
کوچه میزنینگ درختلریدن

اوزون - اوزون خیمچه کپسیب آلردیم
دُملی آت یسردیم
تال خیمچه سیدن،
اوزیم توزگن خیمچه آتلرگه مینیب،
تسیردهب چاپردیم توپراقلر اوزره
تیکانلر کیرردی آیاقلریمگه.
قیشلاق کوچه لرین تۇزیتیب ینه
چرچەب - هاریب
اوییگه قه تییب بارردیم.

آنەم مېنى كۈرىب:
«نېرده اېدینگ بالەم،
اوست و باشینگى،
توپراق مینن بیرتە قیلیب کېلیب سن»،
دېردى او مېنگە کایینیب.
سوو بیلن چە یقردى آياق - قۇللریم.
کېل آچ قالدینگ اۋغلیم دېگن جان آنەم جانیم

سوت سېت تگیدن شاشیلیب، مېنگە
قیماقلی قتیقلر آلیب کېلردى.
آه، سېنى ساغیندیم بالەلیک چاغیم
ساغیندیم حیاتیتم قەیتەمس چاغلرینگ!

قلديرغاچ

الوداع قلديرغاچ،
قلديرغاچ،
آه، كېلىنچك قوش -
قوشلر پرىسى.

نېچە يىللر بۇلدى سېنى دايم كۈتە من،
سۇلىم بهارلرده،
بىزدن خفە بۇلدينگ -
ارەزلب كېتىدىنگ
قېتىب كېلمەدينگ .

زمین یشیل لباسینی کییگنده،
بهار شَبّادهسی باشیم سیلهیدی
قویاش کون چیقردن تیغ اورگن آنلر،
نا معلوم یپرلردن، آلیس - آلیسدن،
بیزنی یوقلب اوچیپ کپلردینگ،
جؤره - جؤره بؤلیب،
باشیمیز اوزره
چوغورده شیب اوچیپ قۇشیق کویلردینگ
اؤز سازینگده ایتگن شوخ ترانه لرینگ،
قولاغمیده تورگن خوش سیره شلرینگ!

تامیمیز سقفیده
یغاچ بلارده
قورگندینگ اؤزینگه چیرایلی اویه،
لایلر، پخللرنی تاشیب تومشیقلرینگده.

هر ییل،
بهار کپلگنیده
اوزاق - اوزاق قیر ادیرلردن
اؤزینگ قورگن اویینگنی کپلردینگ تاپیب.
اویه نگده تاپیلگن اوچ - تۇرت بالهنگنی،
اوچقیر بؤلگنیچه باقردینگ سپویب

بیر نپچه ییل بؤلدى كؤرمه گنیمگه،

قىشلاقلرىم - شىهرىم آسمانلىرىدە.
 بدرغە بۇلدىنگلر "انسان" قۇلىدن!
 بهارلردە يىنە قەتیب كېلرگە
 سېنگە مجال بېرمەدى
 قۇلىدە مىلتىقلىك الەمانلر ھم

رحمى يۇق غلاموس كۈنگلى تاشلرنى
 كېچىرمەسنگ مىلى،
 مىلى حقلى سن.
 اما، كېچىر، سېنى سېوگن شاعرنى!
 بىلە من سېن بىزنى دايم ترك اېتىدىنگ اى واى،
 بالەلرىم سېندېك قوشنى كۈرمەگن -
 كۈرمەى اولغەيدىلر قلدیرغاچلرنى.

الوداع قلدیرغاچ،
 الوداع قوشلرنىنگ نازلى كېلىنى،
 الوداع قوشلرنىنگ جوشقىن صداسى!
 الوداع!
 الوداع!
 بهار اېلچىسى!

۲۰۲۲ جون ۱۷ اسلام آباد

بهار تانگی

یاشلیگیمده بهار کپلگنده،
گل تېرگنی چیقردیم تانگلرده
هر کون
قیشلاق چیگه سیده باغلا ارهلب،
چقنه شیب یاتگن باغ گلی لرنی،
اېتک - اېتک تېریب آلردیم.

هؤل قیلردی شودرینگ کؤیلکلریمنی.
تبرگن گللریمنینگ عجایب هییدی،
تازه لب اؤتردی کوچه دماغین.
هر کچه اوخلردیم گل هییدین ایسقب
هر تانگ اوخلتردی گل ایسی مېنى.
آه، نېتهى ساغیندیم قیشلاق حیاتین،
آه، نېتهى ساغیندیم
یاشلیک چاغلریم.

۲۰۲۲ مارچ اسلام آباد

موهوم كېله جك

مېن آليس يېرلردن،
حدودلرى چېكسىز اولكن واديدن
داوان - دريالرنى آرتده قالديريپ
بارسه كېلمس يۇلگه كېتيب باره من.

بخشيلر اپرته گى مونگلى قۇشيغى
قولاغيمده چلر طرفه نوالر
گاهى كۇزيم اويغاق، گاهى اويقوده
موهوم بير كېله جك
كوتماقده مېنى

ازل قچان ابدی؟
ابد قه یپردہ؟
خلقت نینگ رازینی بیلگنلر بارمی؟
ذره چه اېمس دیر بیزنینگ آنه یپر
چېکی یوق کیهان نینگ جوشقین بغریده

۲۰۲۴ اوگوست ۰۴

امېریکه - مساجوسیت - اسپرینگ فیلد

هیچ و هیچ

انسان نینگ باشقه بیر آتی نیمه؟

آدم

آدمدن باشقه آتی بارمی؟

هه بار

او نیمه؟

بشر

بشردن باشقه سی نیمه؟

مېن بيلمه یمن، بیلسنگیز سیز ایتینگ

مېن بیلسم

بیرینچی آتی آدم، ایکینچی آتی بشر
و اوچینچی آتی انسان
ینه بولردن باشقه آتی نیمه؟
باشقه سینی ایتگیم کېلمه یدی.
یۇق ایتینگ
ایتسم اېشیت:
هیچ، هیچ و ینه هیچ!

۲۰۲۴. اکتبر. ۰۹

امېریکه. مساجوسیتو سپرینگ فیلد

شاعر نینگ قيسقه شرح حالى

يازوچى، شاعر و ژورنالىست محمد عالم كوهكن
۱۳۴۱- يىلى قاراب ولايتى نىڭ خواجه سىزپوش
اولوسوالىيىگە قىرەشلى غوزارى قىشلاغىدە
توغىلگن. مەكتەپ نىڭ باشلىغىچ و اۆرتە دورىنى
توغىلگن قىشلاغىدە و لىسەنى ابسە مىمە
شەرىدە تەمەللەگن. ۱۳۶۲- يىلى قاراب دارالمعلمين
لوقو و درگاهىنى و ۱۳۹۵- يىلى «كوهرشاد» بىلىم
يورنى حقوق فاكولتەسىنى بىتىرگن.

كوھكن، ۱۳۶۳- يىلى جدى و دلو، ھمدە ۱۳۶۴- يىلى سرطان و سنبەلە آينىگە قىر
«قاراب» جىرىدەسى مسوول سكرترى اۆلەراق ايشىگە كىرگن. او، يەنە ۱۳۷۲- يىلى
غىرىلدىن ۱۳۷۴- يىلى جدى آيى آخىرىگىچە اوشو گزىتەلىك باش محررى و قاراب
اخبارات و مدنيت ادارەسى رئىسى بۇلىپ ايشىلەگن. شۇ جىرىدە، ايشانچ بىلەن بىرگە
لىكىدە «اۆزبېك ادبىياتى فرەنگى» نى تاليف ايتىپ، اونى ۱۳۷۴- يىلى مىمەندە نىشر
ايتتىرگن. كوهكن، ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹ يىللىرى پشاوردە «چاۋوش» مەخسەس باش محررى
مەلۇنى بۇلگن. اونىڭ ايرىم ھكايەلرى «قۇرقىنچىلى كۈنلەر» ناملى ئۆپلەمدە چاپىدىن
چىققن. شۇنىڭدېك او، ۱۴۰۱- يىلى نىڭ اسد آينىگە قىر كىمىدە ۲۴ يىلى آزادلىك
رادىوسى اۆزبېك خەزمىتى ژورنالىستى صەفىدە، ۱۳۸۱- يىلىدىن ۱۳۸۵- يىلىگىچە آينە
تۈۋىزىۋىنى كابل ادارەسى مسوولى، ۶ يىلىدىن اشۇراق آريانا خلق ارا تۈۋىزىۋىنى اۆزبېك
بۆلىمى نىڭ باشلىغى صەفىدە خەمەت قىلگن.

«سەن اوچول بىرلەندىم» ناملى بىرىنچى شەئرى ئۆپلىمى ۱۳۹۰- يىلى قىلم انجىمىنى
تامانىدىن چاپ قىلىنگن. شۇنىڭدېك «قارە كۆزلىرىم» ھكايەلەر كىتابى ۱۴۰۲- يىلى كابل
دە نىشر قىلىندى. كوهكن، ۲۰۰۰ گە يىقىن اۆزبېك مەقاللىرىنى ئۆپلىپ درى و پىشتو
ترجمەلرى بىلەن «اۋلىس سۆزلەر» عنوانى آستىدە نىشر ايتدىرگن. او، البېرونى ھقىدە
يازىلگن «غزەنەلگىنى» عنوانلى كىتاب نىڭ درى تىلىدىن اۆزبېكچەگە ترجمە قىلىشىدە
ھصە قۇشگن. امىر عىلىشېر نوايى نىڭ يىنكىدىن تاپىلگن شەئىرلەرنى «باقى سطرلەر» و
بىر قاتار تىلنەمە غزەللىرىنى «ساغىنور مەن عالم اھلىن» عنوانى بىلەن چاپىدىن چىقىرگن.
شۇنىڭدېك خالە ھسىنى نىڭ «مناجات دريا» ناملى ھكايەسىنى ھەم اۆزبېكچەگە
ترجمە قىلگن.

عالم كوهكن «افغانستان قىلم انجىمى»، «توران اجتماعى و مدنى جەمغەرمەسى»، «كىتاب
مەركىزى» جەمغەرمەسى ھمدە «افغانستان اېركىن سىلاۋلرى» جەمغەرمەسى
مۇسسلىرىدىن بۇلگن. او، بېش لۈيە جىرگە جەملەدىن اساسى قانۇن لۈيە جىرگەسىگە
قەتئىيلىگن.

كوهكن، دۆلەت تامانىدىن «مىر مەسجىدى خان»، شۇنىڭدېك قىرغىزىستان شاعر و
يازوچىلەر جەمەت اويۇشمەسى طرفىدىن ابسە چىگىز ايتەمتوف كۆكرەك مەدالى بىلەن
ئەزەلەنگن.

